ચોથા ધોરણ માટે

"મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળ" ની

પ્રશ્નોત્તરમાળા

કિંમત ૦-૪ ૬

પોસ્ટેજ જુદું.

જાન્યુઆ

૧૯૨૪

છગનલાલ મોતીરામ ગાહ.

" મુખગણિત શિક્ષક ાનના ટના ગાહપાન-સુરત.

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

મુંબઈ ઇલાકાની (ચોથા ધોરણની) ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા

રચનાર–છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

રચનારનું ઠેકાણું–શાહપોર–સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા–છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું–શાહપોર–સુરત.

આવૃત્તિ ત્રીજી પ્રત ૧૦૦૦

છાપનાર–રઘુભાઈ લલ્લુભાઈ દેસાઈ.

છાપવાનું ઠેકાણું–'અનાવિલ' પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ

બરાનપુરી ભાગોળ–સુરત.

જાન્યુઆરિ સને ૧૯૨૪

કિંમત રૂ ૦–૪–૬ પોસ્ટેજ જુદું

મુંબઇ ઇલાકાની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા માટે

અભિપ્રાય.

રા. રા. છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર–સુરત.

સલામ દીગર–"આપની બનાવેલી "ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા" મે પહેલેથી છેવટ સુધી વાંચી. અહીંની સ્કૂલમાં ધોરણ ચોથામાં ભૂગોળની પરીક્ષા હંમેશાં લખાણથી થાય છે, માટે અહીંના શિક્ષકોને ભૂગોળના પુસ્તક ઉપરથી પ્રશ્નોત્તર લખાવવા પડતા તે મહેનત આપના પુસ્તકથી ઘણી ઓછી થઈ છે. પ્રશ્નો પણ આપે નવા ધોરણમાં મંજુર થયા પમાણે ભૂગોળમાંથી ચૂટી ઉત્તમ પ્રકારે ગોઠવ્યા છે, જેથી વિદ્યાર્થીઓને એકવાર વાંચી જવાથી સહજ યાદ રહી જાય છે, તે મારા જાતિ અનુભવથી જાણવામાં આવ્યુ છે. આવા પ્રશ્નોત્તરમાં બાળકને પણ રસ પડે છે, અને શિક્ષકની મહેનત વૃથા જતી નથી. આવુ ઉત્તમ પુસ્તક બહાર પાડવા માટે આપને ધન્યવાદ આપુ છુ, અને આપના પ્રયાસને સારૂં ઉત્તેજન મળે એમ ઇચ્છુ છુ." એજ. લી૦

તા ૯ ૧૨–૧૯૧૯ } ભગવાનજી દેવજી પંડ્યા.
માંગરોળ (કાઠિઆવાડ) } તાલુકા સ્કૂલ માસ્તર.

મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળામાં શું શું છે ?

ઈલાકો સ્વરૂપ, ઈલાકાનું નામ પાડવાનું કારણ સીમા, વિસ્તાર, કુદરતી ભાગો તથા તે પડવાના કારણ, રાજકીય ભાગો, કુદરતી રચના, પર્વતો, ઘાટ, હવાખાવાના ઠેકાણા, નદીઓ, નદીઓના મૂળ, મુખ, તથા તે પર આવેલા ગામો, પવિત્ર નદીઓ, નદીઓના સંગમ, જુદી જુદી દિશામા વહેનારી નદીઓના નામ, ધોધ, રણ, અખાત બંદરો, આબોહવા, વરસાદ, તાપ, ટાઢ ક્યા ક્યા વધારે ઓછા પડે છે તે તથા તેના કારણ, ભૂતળ રચના ને હવા તેની લોકોપર તથા પાકપર થતી અસર, ઉત્તર વિભાગ ને મધ્ય વિભાગનો મુકાબલો, ઉત્તર વિભાગ ને દક્ષિણ વિભાગનો મુકાબલો થાણા તથા કોલાબા જિલ્લાનો મુકાબલો, જંગલો તથા તેમા થતી પેદાશ, જનાવરો, વસ્તી તથા જાતો, ધર્મો, ભાષા, મુખ્ય ધંધા તથા હુન્નરો ખનીજ પેદાશ તથા તે નીકળવાના સ્થળ, ખેતીની પેદાશ તથા તે થવાના સ્થળ કપાસ, તમાકુ, મકાઈ, ઘઉ, ડાંગર, તેલીબીઆ વગેરે ક્યા ક્યા થાય છે તે, નહેરો, હુન્નર માટે વખણાએલા સ્થળો, રેલવે તથા તેના પરના મુખ્ય સ્ટેશનો, પાકી સડકના રસ્તા, નિકાસ, આયાત, બેટો, દ્વીપકલ્પ, ભૂશિર, સરોવર, જાત્રાના ઠેકાણા, ઉના પાણીના કુંડ, દીવાદાંડી, લશ્કરની છાવણી, ઐતિહાસિક સ્થળો, ખાસ જોવા

લાયક જગાઓ ના વેપારના મથકો, રજપુતરાજ્ય, મુસલમાની રાજ્ય પોર્ટુગીઝના રાજ્ય, ભીલ અને કોળી રાજ્યો કયા કયા છે ? ઇલાકાના ગવર્નમેંટ, દેશી રાજ્યોનો રાજ્યવહીવટ, પોલિટિકલ એજંટના નામો ઉત્તરવિભાગ, ગુજરાતપ્રાંત, સિંધ વિભાગ, મુંબઇમેંટ મધ્ય વિભાગ તથા દક્ષિણ વિભાગની સંપૂર્ણ ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા પરીક્ષામાં આવેલા પ્રશ્નો સાડાચાર આના

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા

સ ૧] ઈલાકો એટલે શું ?

જ ૧] ઘણા પ્રાંતો મળીને થએલો ગવર્નરના તાબાના મુલક

સ ૨] મુંબઈ ઈલાકો ક્યાં આવ્યો ? અને એનો આકાર કવો છે ?

જ ૨] હિંદુસ્તાનના પશ્ચિમ કિનારાપર અરબી સમુદ્રને કાંઠે લાંબો, સાંકડો પટી જેવો છે

સ ૩] મુંબઈ ઈલાકો નામ શા પરથી પડ્યું ?

જ ૩] રાજધાનીનું શહેર મુંબઈ છે, તે પરથી મુંબઈ ઈલાકો નામ પડ્યું

સ ૪] મુંબઈ ઈલાકાની સીમા લખો

જ ૪] ઉત્તરે-બલુચિસ્તાન ને પંજાબ, પૂર્વે-રજપુતસ્તાન ને મધ્ય-હિંદ એજન્સિના દેશી રાજ્યો, મધ્યપ્રાંતો અને નિઝામનું રાજ્ય, દક્ષિણે-મદ્રાસ ઈલાકો ને મહેસુર, પશ્ચિમે-અરબી સમુદ્ર ને હાલા પર્વત

સ ૫] મુંબઈ ઈલાકાનો વિસ્તાર કેટલો છે ?

જ ૫] ક્ષેત્રફળ ૧૯૧૮૩૨ ચોરસ માઈલ છે લંબાઈ એક હજાર માઈલ અને સરાસરી પહોળાઈ ૧૯૦ માઈલ છે

સ ૬] ખાલસા મુલકનુ, દેશીરાજ્યોનુ અને ગાયકવાડના રાજ્યનુ ક્ષેત્રફળ કહો

જ ૬] અગ્રેજ સરકારના મુલકનુ ૧૨૨૯૮૪ ચોરસ માઇલ, દેશી રાજ્યોનુ ૫૭૬૧ ચોરસ માઇલ અને ગાયકવાડી રાજ્યનુ ૯૦૮૭ ચોરસ માઇલ

સ ૭] કુદરતી વિભાગો શા ઉપરથી પાડી શકાય ?

જ ૭] (૧) ભાષા પરથી (૨) લોકોના રિવાજ પરથી (૩) દેશની રચના પરથી

સ ૮] મુબઇ ઇલાકાના કુદરતી ભાગ કેટલા છે અને તે કયા કયા ?

જ ૮] પાચ (૧) ગુજરાત (૨) કચ્છ (૩) સિંધ (૪) મહારાષ્ટ્ર (૫) કાનડા

સ ૯] ઇલાકાના રાજકીય વિભાગ, તેના અધિકારી, અને રાજધાની લખો

જ [૯] ભાગનુ નામ	અધિકારી	રાજધાની
(૧) ઉત્તર વિભાગ	કમિશનર	અમદાવાદ
(૨) મધ્ય વિભાગ	કમિશનર	પુના
(૩) દક્ષિણ વિભાગ	કમિશનર	બેલગામ
(૪) સિંધ વિભાગ	કમિશનર	કરાચી
(૫) મુબઇ બેટ	કમિશનર	મુબઇ

સ ૧૦] મુબઇ ઇલાકાના ઉપરી અધિકારી કોણ છે અને તેમનુ નામ શુ છે ? આખા વર્ષમા તેઓ કયા કયા મુકામ રાખે છે ?

જ ૧૦] ગવર્નર સાહેબ,　　　　સર લેસ્લી વીલસન

શિયાળામા મુબઈ ઉનાળામા મહાબળેશ્વર ચોમાસામા પુના

સ ૧૧] ઇલાકાની કુદરતી રચના વિભાગવાર કહો

જ ૧૧] **ઉત્તર વિભાગ**—ચગાનો સપાટ પ્રદેશ છે, અને એના પૂર્વ ભાગમા ડુગરો છે **મધ્ય વિભાગ**--ઉચ્ચ પ્રદેશ છે, અને એમા પુષ્કળ કાળી જમીન તથા ઘણા ડુગરો છે **દક્ષિણ વિભાગ**--કૃષ્ણા નદીની દક્ષિણે નીચો પ્રદેશ છે, અને પશ્ચિમ તરફના કોલાબા ને રત્નાગિરિ જિલ્લા દરીઆ કાંઠાપર અરબી સમુદ્ર ને સહ્યાદ્રિની વચ્ચે આવેલા છે **સિંધ વિભાગ**- રણનો પ્રદેશ છે, અને તેમા રેતીના ડુગરા છે એનો પશ્ચિમ ભાગ ઉંચો છે

સ ૧૨] ઇલાકાના પર્વતો પ્રાતવાર ગણાવો

જ. ૧૨] **સિંધ**--પબ ને હાલા **કચ્છ**--ઉત્તરધાર, મધ્યધાર ને ચાડવા. **ગુજરાત**-પૂર્વમા રાજપીપળા, પાવાગઢ અને આરાસુર, ઇશાનમા આબુ ને શિરોહીના ડુગર, કાઠિઆવાડના મધ્ય ભાગમા ચોટીલા, શેત્રુજો, ગીર, ગીરનાર ને બર્ડો **મહારાષ્ટ્ર** [દકખણમા] સહ્યાદ્રિ, સાતપુડા, ચાદવડ સાતમાળા અથવા અજિન્ટા. **કોકણમાં**–સહ્યાદ્રિ **કાનડા**–(દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર અને ઉત્તર કાનડામા) સહ્યાદ્રિ.

સ ૧૩] મધ્ય વિભાગમા જવા માટે સહ્યાદ્રિમા કયા કયા ઘાટ છે?

જ. ૧૩] (૧) **બોરઘાટ** એ પુના તરફ જવાનો. (૨) **થળઘાટ** એ નાશક તરફ જવાનો.

સ. ૧૪] કોકણના જિલ્લા ગણાવો.

જ. ૧૪] ઉત્તર વિભાગમાંનો **થાણા** તથા દક્ષિણ વિભાગમાંના **કોલાબા** ને **રત્નાગિરિ**

સ. ૧૫] ઇલાકાના વિભાગવાર હવા ખાવાના થળ ગણાવો

જ. ૧૫] **ઉત્તર વિભાગ**—આબુ, ડુમસ, હજીરા ને તીથલ, કાઠિઆવાડમાં બાલાચડી, ગોપનાથ ને વેરાવળ **મધ્ય વિભાગ**— દેવલાલી, લોણાવાળા (લાનોલી), મહાબળેશ્વર, પંચગની ને ખંડાળા **દક્ષિણ વિભાગ**—કોલાબા જિલ્લામાં માથેરાન

સ. ૧૬] પ્રાંતવાર ઇલાકાની નદીઓ લખો

જ. ૧] **ગુજરાતમાં**—નર્મદા, તાપી, મહી, સાબરમતી, બનારસ, સરસ્વતી, ઢાઢર, વિશ્વામિત્રી, વાત્રક, અને કાઠિઆવાડમાં ભાદર ને શેત્રુંજી **કચ્છમાં**-નાગમતી, રૂકમાવતી ને ખારી **સિંધમાં**-સિંધુ **મધ્યવિભાગમાં**-મહારાષ્ટ્રમાં તાપી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, સીના, નીરા, મુળામુઠા, ગીરણા, પાંજરા, વારણા, **કોકણમાં**-અંબા ને સાવિત્રી **દક્ષિણ વિભાગમાં**-દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રમાં ભીમા, કૃષ્ણા કૌણ, ઘટપ્રભા, પંચગંગા, તુંગભદ્રા, વર્ધા ને વારણા, **કાનડામાં**-શીરાવતી

સ. ૧૭] ઇલાની મુખ્ય મુખ્ય નદીઓ ગણાવો

જ. ૧૭] સિંધુ, નર્મદા, તાપી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, સાબરમતી, મહી

સ. ૧૮] એ સિવાય બીજી નાની નદીઓ ગણાવો

જ. ૧૮] બનાસ, સરસ્વતી, ભાદર, મચ્છુ, શેત્રુંજી, ભીમા, નીરા, સીના, મુળામુઠા, પાંજરા

સ. ૧૯] ઉપરની બધી નદીઓ ક્યાંથી નીકળે છે, કોને મળે છે અને તેનાપર મુખ્ય ગામો કયા છે તે લખો

જ ૧૯] નદીનુ નામ	મૂળ	મુખ	નદી ઉપરનાં ગામો
સિંધુ	હિમાલયપર્વત	અરબી સમુદ્ર	સક્કર, બક્કર, ગેહરી, હેદ્રાબાદ, મિથાની કોટ્રી, ટટ્ટા, શાહબંદર, કરાચી,
નર્મદા	અમરકંટના ડુંગર	ખંભાતનો અખાત	ટગનાળી, ચાંદોદ, સિનોર, શુકલતીર્થ, ભાડભુત. તવરા, ભરૂચ,
તાપી	સાતપુડા	અરબી સમુદ્ર	ભુસાવળ, માંડવી બાહુધાન, સુરત, રાંદેર
ગોદાવરી	સહ્યાદ્રિ	બંગાળી ઉપસાગર	નાશક, ત્ર્યંબક
કૃષ્ણા	સહ્યાદ્રિ	બંગાળી ઉપસાગર	સાંગલી, મીરજ કુરૂંદવાડ, જમખંડી
સાબરમતી	અરવલ્લી	ખંભાતનો અખાત	સાદ્રા, પેથાપુર, અમદાવાદ,
મહી	માળવાનો ડુંગર	ખંભાતનો અખાત	પાલી, લુણાવાડા, ખંભાત
બનાસ	સિરોહીના ,,	કચ્છનુ રણ	ડીસા, રાધનપુર,
સરસ્વતી	શિરોહીના ડુંગર	કચ્છનુ રણ	દાતા, સિદ્ધપુર, પાટણ

ભાદર	મહાવનના ડુંગર	અરબી સમુદ્ર	જસદણ, જેતપુર ધોરાજી,નવીબંદર
મચ્છુ	ચોટીલાના ડુંગર	કચ્છનું રણ	વાંકાનેર, મોરબી, માળીઆ
શેત્રુંજી	ગીર પર્વત	ખંભાતનો અખાત	ધારી, પાલિતાણા, તળાજા
ભીમા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	કૃષ્ણા	પંઢરપુર
તુંગભદ્રા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	કૃષ્ણા	હરીહર, શીગહટ્ટી
નીરા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	ભોર, ફલટણ
સીના	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	અહમદનગર
મુળામુઠા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	ભીમા	પુના
પાંજરા	સહ્યાદ્રિ પર્વત	તાપી	ધુળીઆ

સ ૨૦] હિંદુસ્તાનની પવિત્ર નદી ગણાવો

જ. ૨૦] સરસ્વતી, નર્મદા, તાપી, ગોદાવરી

સ ૨૧] સહ્યાદ્રિ (પશ્ચિમ ઘાટ)માંથી કઈ કઈ નદીઓ નીકળે છે ?

જ ૨૧] ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, તુંગભદ્રા, નીરા, સીના, મુળામુઠા, પાંજરા, ગીરણા, વારણા, ક્રૈણ, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા, પંચગંગા, શીંગવતી

સ ૨૨] કચ્છના રણને કઈ કઈ નદી મળે છે ?

જ ૨૨] બનાસ, સરસ્વતી, મચ્છુ, આજી, ખારી

સ. ૨૩] અરબી સમુદ્રને, ખંભાતના અખાતને, બંગાળી ઉપસાગરને કઈ કઈ નદી મળે છે ?

જ ૨૩] અરબી સમુદ્રને—સિંધુ, ભાદર, તાપી, શિરાવતી.
ખંભાતના અખાતને—સાબરમતી, મહી, ઢાઢર, નર્મદા શેત્રુંજી
બંગાળી ઉપસાગરને—ગોદાવરી, કૃષ્ણા

સ ૨૪] કૃષ્ણા, તાપી, ભીમા, અને તુંગભદ્રાને કઈ કઈ નદી મળે છે ?
જ ૨૪] કૃષ્ણાને—ભીમા, પંચગંગા, વારણા, તુંગભદ્રા
તાપીને—પૂર્ણા, પાંજરા, ગીરણા
ભીમાને—સીના, નીરા, મુળામુઠા.
તુંગભદ્રાને—ઘટપ્રભા, મલપ્રભા.

સ ૨૫] ઉત્તરમાંથી દક્ષિણમાં જનારી નદીના નામ લખો
જ ૨૫] સિંધુ, સાબરમતી, મહી, નાગમતી, રૂકમાવતી.
સ ૨૬] દક્ષિણમાંથી ઉત્તરમાં વહેનારી નદી ગણાવો
જ ૨૬] મચ્છુ, આજી, ખારી, પાંજરા, ગીરણા.
સ ૨૭] પૂર્વમાંથી પશ્ચિમમાં કઈ કઈ નદી વહે છે ?
જ ૨૭] નર્મદા, તાપી, ભાદર, શિરાવતી
સ ૨૮] પશ્ચિમમાંથી પૂર્વમાં કઈ કઈ નદી જાય છે ?
જ ૨૮] શેત્રુંજી, ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, તુંગભદ્રા, ઢોણ, સીના, નીરા, મુળામુઠા, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા
સ ૨૯] ઇલાકામાં આવેલા ધોધ ગણાવો
જ ૨૯] (૧) નર્મદા નદીનો સુરપાણનો (૨) શિરાવતી નદીનો ગેરસપ્પાનો (૩) ગોકાક પાસે ઘટપ્રભા નદીનો
સ ૩૦] નદીના વહેણ પરથી શું સમજાય ? જ ઉંચાણ, નિચાણ
સ ૩૧] અ. ઇલાકામાં રણ કયા કયા છે ? આ રણ એટલે શું

જ ૩૬] **अ** (૧) કચ્છની ઉત્તરે તથા પૂર્વે (૨) સિંધમાં થરપારકરનું
ब ઝાડપાન કે પાણી ન મળે એવું રેતીનું મેદાન

પ્ર ૩૭] અખાત એટલે શું ? મુંબઇ ઇલાકાના અખાત ગણાવો

જ ૩૭] સમુદ્રનો કાંટો લાંબો વધીને જમીનમાં ગએલો હોય તે
(૧) કચ્છનો અખાત (૨) ખંભાતનો અખાત

પ્ર ૩૮] ઇલાકામાં આવેલાં બંદર અનુક્રમે ગણાવો

જ ૩૮] **કરાંચી**, લખપત, જખૌ, **માંડવી**, મુંદ્રા, તુણા, નવાનગર, **દ્વારકા**, **પોરબંદર**, **નવીબંદર**, માંગરોળ, વેરાવળ, **દીવ**, જાફરાબાદ, **ઘોઘા**, **ભાવનગર**, **ધોળેરા**, **ખંભાત**, ટંકારીઆ, **ભરૂચ**, **સુરત**, વલસાડ, દમણ, ડહાણુ, માહીમ, વસઇ, **મુંબઈ**, અલીબાગ, **રત્નાગિરિ**, **માલવેણ**, **વેંગુર્લા**, **ગોવા**, **કારવાડ**, **કુમટે**, **હોનાવર**, (મુંબઇ, કરાંચી, કારવાડ, માંડવી એ મોટાં બંદર છે)

પ્ર ૩૯] ઇલાકાના દરેક ભાગનાં હવાપાણી લખો

જ ૩૯] **સિંધ**-રણ હોવાથી અને કોઇ પહાડ ન હોવાથી વરસાદ ઘણોજ ઓછો એટલે ૨ થી ૧૦ ઇંચ પડે છે રેતાળ જમીનને લીધે અને વનસ્પતિ ઝાઝી ન હોવાથી તાપ વધારે પડે છે આખા ઇલાકામાં **જેકોબાબાદમાં** સૌથી વધારે તાપ પડે છે **ગુજરાત** સિંધ કરતાં વરસાદ વધારે ને તાપ ઓછો પડે છે ગુજરાતના ઉત્તરના ભાગમાં દરીઆ ન હોવાને લીધે તેમજ રણના જેવી જમીન હોવાથી તાપ વધારે ને વરસાદ ઓછો પડે છે, અને હવા સુકી છે **મધ્ય વિભાગ**-પૂર્વ તરફ વરસાદ ઓછો પડે છે એથી

હવા ક્રોરી છે વરસાદ વધુ પડે છે આખા ઇલાકામા **મહાબળેશ્વરમાં** સૌથી વધુ વરસાદ પડે છે પીપલનેરમા વરસાદ વધુ પડે છે

દક્ષિણ વિભાગ—કોલાબા ને રત્નાગિરિ દરીઆ કિનારે તથા સહ્યાદ્રિની પાસે આવેલા હોવાથી વરસાદ વધારે પડે છે, કાનડા દરીઆ કિનારે હોવાથી ત્યા પણ વરસાદ વધારે પડે છે

મુંબઈ બેટ—વરસાદ વધારે ને દરીઆ પાસેથી ટાઢ તાપ ઓછા પડે છે

કચ્છ—ઉત્તર ભાગમા રણ આવવાથી વરસાદ બીલકુલ પડતો નથી ને તાપ વધારે પડે છે મધ્યભાગમા ડુંગર હોવાને લીધે અને દક્ષિણ ભાગમા દરીઆ હોવાને લીધે થોડા થોડો વરસાદ પડે છે, અને એના મધ્ય તથા દક્ષિણ ભાગમા તાપ બહુ પડતો નથી

સ ૩૫] વધારે વરસાદ ક્યા ક્યા પડે ?

જ ૩૫] [૧] દરીઆ કિનારે [૨] જ્યા પુષ્કળ જગલો હોય ત્યા [૩] પર્વત આગળ

સ ૩૬] રણ હોય ને હવા સુકી હોય ત્યાના હવા પાણી કેવા હોય ?

જ ૩૬) ટાઢ તથા તાપ વધારે અને વરસાદ ઓછો

સ ૩૭] મુબઇ ઇલાકાની બનાવટ રચના અને હવાની લોક પર શી અસર થએલી છે ?

જ ૩૭] [૧] ગુજરાતના દક્ષિણ ભાગમા તાપ અને ટાઢ માફકસર પડે છે, અને જમીન ફળદ્રુપ છે, તેથી લોક મધ્યમ કદના, ચાલાક ને મોજીલા છે [૨] દરીઆ કાંઠાના લોકો સાહસિક ને મહેનતુ છે [૩] ઉત્તર ગુજરાત, અને સિંધમા ટાઢ ને તાપ વધારે ને હવા સુકી છે, તેથી લોકો કદાવર ને મજબુત

છે [૪] પશ્ચિમ વાટમા વરસાદ વધારે પડે છે, ને જમીન ભેજવાળી તથા કાકરીવાળી છે, તેથી લોકો ડીંગણા, ઉદ્યોગી ને રમગીઆ છે [૫] કાઠિઆવાડ પહાડી મુલક છે તેથી ત્યા લોક જબરા, ઉદ્યોગી ને કસરીઆ છે

સ ૩૮] મુબઇ ઇલાકાની બનાવટ રચના અને હવાની પાક પર શુ અસર થએલી છે ?

જ ૩૮] [૧] જ્યા જ્યા વરસાદ વધારે પડે છે, ને જમીન ભેજવાળી છે ત્યા ત્યા ડાગર થાય છે (૨) કાળી જમીનમા ઘઉં ને કપાસ થાય છે]૩] વરસાદ ઓછો પડે છે ત્યાની હવા સુકી ને ગરમ છે, તેથી ત્યા કેળા, કેરી, નારગી, દ્રાક્ષ, દાડમ, અજીર, શેતુર, તરબુચ વગેરે લીલો મેવો થાય છે

સ ૩૯] ઉત્તર વિભાગ ને મધ્ય વિભાગનો મુકાબલો કરો

જ ૩૯]

ઉત્તર વિભાગ.	મધ્ય વિભાગ.
[૧] ૧ ગણો	પોણા ત્રણ ગણો
[૨] સપાટ નીચો પ્રદેશ	ડુગરાળો ઉચ્ચ પ્રદેશ
[૩] પશ્ચિમે અરબી સમુદ્ર	પશ્ચિમે સહ્યાદ્રિ પર્વત
[૪] હવા ભેજવાળી	હવા કોરી
[૫] ફળદ્રુપ	ઓછો ફળદ્રુપ
[૬] ગુજરાતી ભાષા	મરાઠી ભાષા
[૭] પૂર્વ તરફ તાપ ઓછો ને વરસાદ વધારે	પૂર્વ તરફ તાપ વધારે ને વરસાદ ઓછો

સ ૪૦] ઉત્તર વિભાગ ને દક્ષિણ વિભાગનો મુકાબલો કરો

જ ૪૦] ઉત્તર વિભાગ.	દક્ષિણ વિભાગ.
[૧] ૧ ગણો	બમણો
[૨] સપાટ નીચો પ્રદેશ	ઉચ્ચ પ્રદેશ
[૩] ઘણી ખરી નદી પૂર્વમાથી પશ્ચિમમા વહે છે	ઘણી ખરી નદી પશ્ચિમમાથી પૂર્વમા વહે છે
[૪] ગુજરાતી ભાષા	મરાઠી ને કાનડી ભાષા
[૫] પુર્વ ભાગમા વરસાદ ઘણો	પશ્ચિમના જિલ્લામા વરસાદ ઘણો
[૬] હવા ભેજવાળી	પુર્વ ભાગની હવા કોરી અને પશ્ચિમ ભાગની ભેજવાળી

સ ૪૧] થાણા જિલ્લો ને કોલાબા જિલ્લાનો મુકાબલો કરો

જ ૪૧] [૧] બને દરીઆ કિનારે આવેલા છે [૨] બનેમા વરસાદ બહુ પડે છે [૩] બને પહાડી છે [૪] બનેના કિનારા પર ઘણી ખાડીઓ છે [૫] બંનેમા મુખ્ય પાક ડાંગરનો છે [૬] બનેમા કિનારાથી સહ્યાદ્રિ તરફ જઈએ તેમ વરસાદ વધારે પડે છે.

સ ૪૨] ઇલાકામા જગલો કયા કયા છે ને ત્યા કયા કયા ઝાડા થાય છે?

જ ૪૨] **સિધના જંગલમાં** બાવળ, **ગીરનાર પચમહાલ તથા પૂર્વ તરફના જંગલમાં** મહુડા, સીસમ, ગયણ, સાગ ને વાસ, **સહ્યાદ્રિના જંગલમાં** સાગ, સીસમ, ખેર, ને વાસ, **કાનડાના જગલમાં** સુખડના ઝાડ થાય છે

સ ૪૩] ઇલાકામા કયા કયા જનાવરો થાય છે?

જ ૪૩] સિધમા ઊંટ ને ગધેડા, ગીરનારના જગલમા સિહ, [આખા હિદુસ્તાનમા સિહ અહીંજ થાય છે] ડુગરો પર ને જગલોમા

વાઘ, દીપડા, ચિત્તા, રીંછ, સાબર, ડુક્કર ને હરણ કાઠિઆવાડ ને કચ્છના ઘોડા, ગીરની ભેંસો ને કડીના બળદ વખણાય છે

પ્ર ૧૧] મુંબઈ ઇલાકામા કુલ વસ્તી કેટલી? દેશી રાજ્યોમા કેટલી? ગાયકવાડી રાજ્યમા કેટલી અને અંગ્રેજી મુલકમા કેટલી તે તે લખો અને કઈ કઈ જાતની કેટ કેટલી છે તે પણ લખો

ઉ ૧૧] કુલ વસ્તી પોણા ત્રણ કરોડ માણસની છે દેશી રાજ્યોમા ૭૦ લાખ, ગાયકવાડી રાજ્યમા ૨૦ લાખ અને અંગ્રેજી રાજ્યમા એક કરોડ નેવું લાખ માણસની વસ્તી છે વસ્તીનો પોણો ભાગ **હિંદુ**; ૩/૧૬ ભાગ **મુસલમાન**, ૭૦ હજાર **પારસી**; બે લાખ **ખ્રિસ્તી**; ૨૦ હજાર **યુરોપીઅન** ને બાકીના પરચુરણ જાતના છે જંગલના ભાગમા ભીલ, ચોધરા, નાયકડા વગેરે અનાર્ય જાતો વસે છે

પ્ર ૧૫] ઇલાકામા કયા ધર્મો ચાલે છે અને તેના મુખ્ય પંથ કયા કયા છે?

ઉ ૧૫] [૧] **હિંદુ**–એમા શિવ, વિષ્ણુ, સ્વામીનારાયણ અને રામાનંદી, [૨] **મુસલમાની**; [૩] **જૈન** એમા શ્વેતાંબર ને દિગંબર, [૪] **જરતોસ્તી**; (૫) **ખ્રિસ્તી.**

પ્ર] કયા કયા ભાગમા કઈ કઈ ભાષા બોલાય છે?

ઉ ૧૬] સિંધમા–**સિંધી** ને **બલુચી**; કચ્છમા--**કચ્છી**; ગુજરાતમા **ગુજરાતી**, મહારાષ્ટ્ર ને દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રમા--**મરાઠી**; કાનડામા--**કાનડી. અંગ્રેજી** ભાષા આખા ઇલાકામા બોલાય છે. મુસલમાનો **ઉર્દુ** ભાષા બોલે છે

સ ૪૭] ઇલાકાના મુખ્ય ધંધા તથા હુન્નર લખો

જ ૪૭] મુખ્ય ધંધો **ખેતીનો, કારીગરી કે મજુરી. વેપાર ને નોકરી; ખલાસીનો.**

હુન્નર-સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, મીઠું, કસબ, સોનેરી ફીત કીનખાબ, લાકડા, ધાતુ, હાથીદાત સુખડ ને સોના રૂપાનુ કોતરકામ, તાબા પિત્તળના વાસણ, કાચ કામ

સ ૪૮] ઇલાકામા કયા કયા ખનીજો કયા કયાથી નીકળે છે તે લખો

જ ૪૮] **પત્થર**—કાઠિઆવાડ, ઇડર ને અમનગર **આરસ**-કાઠિઆવાડ ને આગસુર **લોઢુ**-પાવાગઢના તથા બર્ડાના ડુગર અને ધારવાડ **અકીક**-રાજપીપળાના ડુગર **સોનુ, રૂપું, તાંબુ**-ધારવાડ **ફટકડી**-સિંધની પશ્ચિમનો પહાડ, કચ્છ **તાંબુ, સીસુ, ગંધક**-સિંધની પશ્ચિમનો પહાડ **મેગેનીઝ** પાવાગઢ ડુંગર **મીઠુ**-ખારાઘોડા, ધરાસણા, કોલાબા તથા દરીઆ કિનારે **સુરોખાર**-પાલણપુર એજન્સિ, કચ્છ (મોતી કચ્છના અખાતમા નવાનગર પાસે)

સ ૪૯] ઇલાકાના કયા કયા ભાગમા કઈ કઈ ખેતીની પેદાશ થાય છે ?

જ ૪૯] **સિંધમાં**—ઘઉ, બાજરી, જુવાર, ડાગર, રૂ, **ભરૂચ જિલ્લો**-કપાસ, **ખેડા જિલ્લો**-તમાકુ, બાજરી, **પંચ મહાલ જિલ્લો**-મકાઈ, **ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર ને નાશક** જિલ્લામા રૂ, **ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર, નાશક,** અને **પુના,** જિલ્લા તથા **માલમાં**-ઘઉ, **કોકણ પ્રાંત, સુરત જિલ્લો** અને **સિંધ પ્રાંત**-ડાગર, **દરીઆ કિનારે**-નાળિએર ને સોપારી

સ ૫૦] કપાસ, તમાકુ, મકાઈ, ઘઉં, ડાંગર, અને તેલીબીઆ ક્યા ક્યા થાય છે ?

જ ૫૦] **કપાસ**–સિધપ્રાત, ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર ને નાશક જિલ્લામા **તમાકુ**–ખેડા જિલ્લામા **મકાઈ**–પચમહાલ જિલ્લામા **ઘઉં**–સિધપ્રાત, ભરૂચ, સુરત, ખાનદેશ, અહમદનગર, નાશક ને પુના જિલ્લામા તથા ભાલમા **ડાંગર**-સિધ, સુરત જિલ્લો તથા કોકણમા **તેલીબીઆં**-સિધ, સાબરમતીની ઉત્તરના ભાગમા, મધ્ય અને દક્ષિણ વિભાગમા

સ ૫૧] કપાસ અને ઘઉં કઈ જમીનમા થાય ?

જ ૫૧] કાળી જમીનમા

સ ૫૨] ડેલ્ટા એટલે શુ ? તેમા કયો પાક સારો થાય છે ?

જ ૫૨] નદીના મુખ આગળનો ત્રિકોણાકાર પ્રદેશ ડાંગરનો

સ ૫૩] ડાગરનો પાક કયા થાય ?

જ ૫૩] (૧) દરીઆ કિનારે (૨) વરસાદ વધારે પડતા હોય ત્યા (૩) ડેલ્ટામા

સ ૫૪] ઇલાકામા કાળી જમીન કયા કયા છે ?

જ ૫૪] જ્યા ઘઉં ને કપાસ થાય છે, ત્યા કાળી જમીન છે જુઓ જવાબ ૫૦ મો

સ ૫૫] કઈ કઈ નદીમાથી નહેરો કાઢેલી છે ?

જ ૫૫] સિધુ, હાથમતી ને કૃષ્ણા

સ ૫૬] સિધમા વરસાદ ઓછો પડે છે છતા પાક શાથી થતા હશે ?

જ ૫૬] (૧) સિધુમા ઉનાળામા તથા ચોમાસામા એમ બે વાર રેલ આવે છે તેથી (૨) નહેરોથી

સ ૫૭] બંદરને માટે વખાણવા સ્થળ ગણાવો

જ ૫૭] **સુતરાઉ કાપડ**-મુંબઈ ને અમદાવાદ **રેશમી કાપડ**-સુરત, અમદાવાદ, નાશક, પુના **કસબ, સોનેરી ફીટ** ને **કીનખાબ**-અમદાવાદ ને સુરત **હાથીદાંત ને સુખડનુ કોતરકામ** સુરત **સોના રૂપાનુ નકશીકામ**-સિંધ ને કચ્છ **માટીકામ**-પાટણ ને હૈદ્રાબાદ **કાચ કામ** કપડવંજ ને દક્ષિણ વિભાગ **લોઢાનો સામાન**-કપડવંજ, આતરસુંબા, કુકડવા, આમોદ, શિરોઈ ને ઓરપાડ **સાડીઓ**-અહમદનગર **તાંબા પિત્તળનાં વાસણ**-અમદાવાદ, વીસનગર, શિહોર, પુના, નાશક

પ્ર ૫૮] ઈલાકામાની મુખ્ય રેલ્વે તથા તે પરના મુખ્ય સ્ટેશનોનાં નામ

જ ૫૮] (૧) **બોમ્બે બરોડા એન્ડ સેન્ટ્રલ ઇંડિઆ** (બી બી એન્ડ સી આઇ) **રેલ્વે**-એ ઉત્તર વિભાગમા છે મુંબઈ, સુરત, ભરૂચ, વડોદરા, આણંદ, નડિઆદ, અમદાવાદ, વીરમગામ ને વઢવાણ

(૨) **ગ્રેટ ઇંડિઅન પેનિનસ્યુલા** (જી આઇ પી) **રેલ્વે**-પૂર્વમા કલકત્તા ને દક્ષિણમા મદ્રાસ સુધી જાય છે એ મધ્ય વિભાગમા આવેલી છે-મુંબઈ, કલ્યાણ, ઇગતપુરી, નાશક, મનમાડ, ચાળીસગામ, જળગામ, ભુસાવળ મુંબઈ, કલ્યાણ, પુના, ધોંડ, સોલાપુર

(૩) **સધર્ન મરાઠા** (એસ એમ) **રેલ્વે** એ દક્ષિણ વિભાગમા આવેલી છે-પુના, મીરજ, બેલગામ, ધારવાડ ને હુબલી

(૪) **સિંધ પંજાબ, નોર્થ વેસ્ટર્ન** અને **જોધપુર બીકાનેર રેલ્વે** એ સિંધ વિભાગમા આવેલી છે.

એ ઉપરાંત ગુજરાતમાં ૨૭ નાની નાની શાખા રેલ્વે છે

સ ૧૯] અમદાવાદથી મુંબઈ જતા ક્યા ક્યા મોટા સ્ટેશનો તથા નદીઓ આવે ?

જ ૧૯] **સ્ટેશનો**-વીરમગામ, અમદાવાદ, નડિઆદ આણંદ વડોદરા ભરૂચ, સુરત, નવસારી, વલસાડ, દમણ ડહાણુ, પાલઘર વસઈ, માહીમ ને મુંબઈ

નદીઓ-સાબરમતી, મહી, નર્મદા, તાપી પૂર્ણા, દમણગંગા ને વસઈની ખાડી

સ ૨૦] મુંબઈથી કરાંચી જળ માર્ગે જતા ક્યા બંદરો આવે અને રેલ્વે જતા ક્યા સ્ટેશનો આવે તે લખો

જ ૨૦] જળ માર્ગ-મુંબઈ, સુરત, માહીમ, વસઈ, દમણ, ભાવનગર જાફરાબાદ દીવ, વેરાવળ પોરબંદર દ્વારકા, માંડવી ને કરાંચી બંદર

રેલ્વે માર્ગ-મુંબઈ, સુરત વડોદરા આણંદ, અમદાવાદ પાલણપુર આબુ, મારવાડ જંકશન, લુણી, હૈદ્રાબાદ કોટરી ને કરાંચી સ્ટેશન

સ ૨૧] ઇલાકામાં આવેલી મોટી પાકી સડકના રસ્તા ક્યા થઈ ક્યા જાય છે ને રસ્તે ક્યા મોટા ગામો આવે તે લખો

જ ૨૧] (૧) **સુરતથી નંદરબાર**-બારડોલી નવાપુર, નંદરબાર

(૨) **સુરતથી નાશિક**-વલસાડ, ધરમપુર પેઠ, નાશિક

(૩) **અમદાવાદથી નગરપારકર**-પાલણપુર ડીસા, થરાદ, નગરપારકર

(૪) **વડોદરાથી રતલામ**-ચાંપાનેર, ગોધરા, દાહોદ, રતલામ

સ ૨૨] ઇલાકામાંથી પરદેશ જતી ચીજોના નામ લખો.

જ ૨] સુતરાઉ કાપડ, રૂ, અનાજ. તેલીબીઆં, ચામડાં હાડકાં, શણ, લાખ, ગુંદર, ગળી

સ ૩] પરદેશથી કયો કયો માલ આવે છે?

જ ૩] લોખંડનો સામાન, સંચાઓ, ખાંડ, સુતરાઉ, રેશમી ને ઊનનું કાપડ, કેરોસીન, કોલસા કાચ, દવા, દારૂ ફર્નીચર કાગળ, રમકડાં

સ ૪] ઇલાકામાંના મુખ્ય બંદરો ગણાવો

જ ૪] મુંબઈ, વાગપુરી, સાષ્ટી, વસઈ, પીરમ દીવ, નબોદાર, પેરિમ, માકાટા

સ ૫] (૧) દ્વીપકલ્પની વ્યાખ્યા લખો (૨) ઇલાકામાં ક્યા દ્વીપકલ્પ છે?

જ ૫] (૧) જેની ત્રણ બાજુ પાણી ને એક બાજુ જમીન હોય તે (૨) કાઠિઆવાડ

સ ૬] अ ભૂશિર એટલે શું? ब ઇલાકામાં આવેલી ભૂશિરો ગણાવો અને તે ક્યાં આવી છે તે લખો

જ ૬] (अ) જમીનની અણી લાંબી થઈને સમુદ્રમાં ગએલી હોય તે (ब) સિંધમાં-**મોંઝ;** દ્વારકા પાસે-**જગતપોઈંટ;** કાઠિઆવાડની દક્ષિણે-**દીવ;** ગોવા પાસે-**કેપરામાસ.**

સ ૭] ઇલાકામાંના સરોવર ગણાવો

જ ૭] સિંધમાં-**મંચર** એમાં જુદા જુદા રંગના માછલાં થાય છે. આબુ પર **નખીતળાવ;** ધંધુકામાં-**નળ સરોવર** એ ખારું છે. વીરમગામમાં-**મુનસર.** ધોળકામાં-**મલાવ.** અમદાવાદમાં-**કાંકરીઆ.** મુંબઈમાં-**તાનસા, વિહાર ને તુળસી.**

સ ૮] પ્રાંતવાર જાત્રાનાં ઠેકાણાં લખો

જ ૬૮] સિંધમાં-હિંગળાજ, કચ્છમાં-નારાયણસર, કોટેશ્વર, માતાનો મઠ, ગુજરાતમાં-દ્વારકા, શંખોદ્ધાર, પ્રભાસપાટણ (સોમનાથપાટણ,) અંબાજી, બહુચરાજી, સામળાજી, ખેડબ્રહ્મા, સિદ્ધપુર, ઉંઝા, વાઠા, વડતાલ, ડાકોર, પાવાગઢ, ચાંદોદ, તવરા, ભાડભુત, શુકલતીર્થ, બહુધાન, કુંતા એ હિંદુના ઉદવાડા પારસીનું પેટલાદ ને વીરપુર એ મુસલમાનનું ગીરનાર, આબુ, પાલિતાણા એ જૈનના મહારાષ્ટ્રમાં-મધ્ય વિભાગમાં-નાશક, ત્ર્યંબક, પંઢરપુર, દક્ષિણ વિભાગમાં-ગોકર્ણ.

સ ૬૯] ઉના પાણીના કુંડ કયા કયા છે ને તે કયા છે?

જ ૬૯] કપડવંજ પાસે-લસુંદ્રા. ગોધરા પાસે-ટુવા. વાસદા પાસે-દેવકી ઉનાઈ. ગીર પર્વત માંહે-તુળસીશ્યામ. રત્નાગીરી જિલ્લામાં-ખેડ, દાપોલી, સંગમેશ્વર ને રાજાપુર.

સ ૭૦] જિલ્લામાં ક્યાં ક્યાં સાત નદીઓનો સંગમ થાય છે અને તે કયા આગળ થાય છે

જ ૭૦] સાબરમતી હાથમતી, વાત્રક ખારી, મેશ્વો શેઢી ને માજમ એ સાતે નદીનો સંગમ અમદાવાદ જિલ્લામાં વૌઠા આગળ થાય છે

સ ૭૧] સમુદ્ર કાંઠાના લોકોને ક્યારે અને કયા કયા લાભ મળે?

જ ૭૧] સારાં બંદરો બનાવવાને દરીઓ ખાચા ખાચાવાળો હોય તો લાભ વધારે મળે (૧) વેપાર માટે બીજા દેશમાં સહેલાઈથી જઈ શકાય (૨) વેપાર ઘણો કરી શકાય (૩) માલ મંગા-

વવા મોકલવામા ફાયદો થાય (૪) બદર રસ્તે આવતી ચીજો સસ્તી પડે (૫) સમધાત હવાનો લાભ મળે

સ ૭૨] **અ** દીવાદાડી એટલે શુ ? **બ** મુબઇથી કગચી જતા કયા કયા દીવાદાડી આવે છે ?

જ ૭૨] **અ** વહાણને દરીઆમાના ખડક સાથે અથડાતા બચાવવા માટે ઉભો કરેલો ચણતરનો થાભલો જેમા રાતે દીવો મૂકવામા આવે છે તે

બ કોલાબા, વસઈ, દમણ, હજીરા, નર્મદાનુ બાર, પીરમ, ઘોઘા, ભાવનગર, જાફરાબાદ, વેરાવળ, પોરબદર, દ્વારકા, માડવી

સ ૭૩] લશ્કરની છાવણીઓ વિભાગવાર ગણાવો

જ ૭૩] સિધ વિભાગમા—**જેકોબાબાદ, કરાંચી.** કચ્છમા-**ભૂજ.** ગુજરાતમા-**રાજકોટ, વઢવાણ, અમદાવાદ, ડીસા, વડોદરા.** મધ્ય વિભાગમા—**નસીરાબાદ, ખડકી, અહમદનગર, સતારા.** દક્ષિણ વિભાગમા—**બેલગામ.** મુબઈ બેટમા-**મુબઈ.**

સ ૭૪] ઈલાકામાના ઐતિહાસિક સ્થળો લખો

જ ૭૪] ડેક્કા, અમદાવાદ, વડનગર, વડોદરા, અહમદનગર ખડા ખડકી, તાલીકોટ

સ ૭૫] ઇલાકામાની ખાસ જોવા લાયક જગાઓ લખો

જ ૭૫] કનેરી, અધેરી, ધારાપુરી, પાડુ ને કાલીની ગુફાઓ, ડબીરવડ, સુરપાણ, ગેરસપ્પા ને ઘટપ્રભાના ધોધ, ગીરનારના ડુગર, લસુંદ્રા, ટુવા, તુળસીશ્યામ, દાપોલી, ખેડ, સગમેશ્વર અને રાજાપુરના ઉના પાણીના કુંડા, રૂદ્રમાળનું ખડેર,

સરખેજનો રોજો, ડભોઇનો કિલ્લો, વિજાપુરનો ઘુમટ.

સ ૭૬] પત્થરની કાનગણીની પ્રખ્યાત ઇમારતો ગણાવો

જ ૭૬] આબુ, આગરાનું ને શેત્રુંજાના દહેરા ડભોઇનો કિલ્લો અમદાવાદની જુમામસીદ તથા શાહઆલમનો રોજો

સ ૭૭] ઇલાકામા આવેલા રૂના વેપારના મથક લખો

જ ૭૭] કરાચી, ભાવનગર, ધોળેરા, પાલનપુર, ભરુચ, સુરત, મુંબઈ, ધુળીઆ, નંદરબાર, જળગામ, બુશાવળ, નાશક, અહમદનગર, શોલાપુર, બીજાપુર, બેલગામ, ધારવાડ, હાવેરી રાનાગાગી ગોહાપુર

સ ૭૮] કયા કયા શહેરોમા કાપડ વણવાની મીલો છે ?

જ ૭૮] મુંબઈ, અમદાવાદ, કરાચી નડીઆદ, સુરત, ભરુચ, શોલાપુર, ભાવનગર, પુના.

સ ૭૯] ઇલાકાનો રાજવહીવટ સમજાવો

જ ૭૯] કલેકટરના ઉપરી કમિશનર છે આ ઇલાકામા પાંચ વિભાગ છે અને તે દરેક વિભાગના ઉપરી કમિશનર છે પાંચે કમિશનરના ઉપર અધિકારી હાલના ગવર્નર સાહેબ સર લેસ્લી વીલસન છે, અને તે આખા ઇલાકાની દેખરેખ રાખે છે ગવનરની નીમણુક નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જના હુકમથી થાય છે, અને તે પાંચ વરસ સુધી ચાલે છે એમને રાજકારભારમા મદદ કરવા બે મંડળી છે એક ઇલાકાનો કારભાર કરનાર ને બીજુ કાયદા બાંધનાર કારભાર ચલાવનાર મંડળીમા ગવર્નર સાહેબ સાથે ચાર સભાસદ હોય છે એ મંડળી મુંબઈ સરકારને નામે ઓળખાય છે તેમના હાથ નીચે જુદા જુદા

ખાતાનુ કામ કરનાર પાચ મત્રીઓ છે, તે દરેક પાસે એક કે વધારે ખાતાનુ કામ હોય છે

ન્યાયખાતાનો વહીવટ મુબઇની હાઇકોર્ટ (મોટી અદાલત)ના હાથમા છે તે ગવર્નરથી સ્વતત્ર છે અને મુનસફો વગેરે ન્યાયખાતાના તમામ અધિકારીઓ પર તેની સત્તા છે

પોલીસ ખાતાના વડા અધિકારી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ છે તેમના તાબામા દરેક જિલ્લામા પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ છે

કેળવણી ખાતાના વડા અધિકારી ડિરેક્ટર સાહેબ છે તમના હાથ નીચે દરેક વિભાગમા એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર અને જિલ્લામા ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટરો છે

એ સિવાય બાધકામ, જગલ, ખેતીવાડી, મુખાકારી, પોસ્ટ અને તારખાતુ વગેરે ખાતા છે

સ, ૮૦] દેશી રાજ્યોપર દેખરેખ રાખવાની શી ગોઠવણ છે?

જ. ૮૦] દેશી રાજ્યોના બે વિભાગ છે એક હિદી સરકારના તાબા હેઠળનો અને બીજો મુબઇ સરકારની દેખરેખ નીચેનો મુબઇ સરકારની દેખરેખ નીચેના દેશી રાજ્યના બે ભાગ છે (૧) મુબઇ સરકારની ખુદ દેખરેખ નીચેનો (૨) કમિશનરની દેખરેખ નીચેનો કચ્છ, કાઠિઆવાડ અને કોલ્હાપુર મુબઇ સરકારની દેખરેખ નીચે છે કમિશનરની દેખરેખ નીચેના રાજ્યોમા એજન્સિ મોટી હોય તો જુદો પોલિટિકલ એજટ રહે છે, અને જો એજન્સિ નાની હોય તો પાસના જિલ્લાનો કલેક્ટર તે એજન્સિનો પોલિટિકલ એજટ કહેવાય છે ગાયકવાડનુ રાજ્ય વાઇસરોયની દેખરેખ નીચે

છે, ને તેમના તરફથી વડાદરામા રેસિડટ રહે છે પાલણપુર અને મહીકાઠા મોટી એજન્સિઓ છે તેથી ત્યા જુદા પોલિટિકલ એજટ નીમેલા છે બાકીની એજન્સિ અને સસ્થાનોમા પાસેના જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજટો છે

સ ૮૧] પોલિટિકલ એજટના કામ ગણાવો

જ ૮૧] (૧) રાજાઓ રાજ્યમા સારો બદોબસ્ત રાખે છે કે નહિ તેની દેખરેખ રાખવી (૨) રાજાઓને રાજકાજમા સલાહ આપવી (૩) રાજા રજવાડામાથી ખડણી વસુલ કરી ગાયકવાડ કે બીજા જે રાજાઓને ભરવાની હોય તેને ભરવી (૪) કોઇ રાજા ઠાકોર, નવાબ વગેરે બાળકુવર મૂકીને મરી ગયા હોય ત્યા તે સસ્થાનનુ કામ સભાળી લેવુ ને બાળકુવરને કેળવણી આપવી

સ ૮૨] **અ** મુબઈ ઇલાકામા કેટલી તરેહના રાજ્યો છે? **બ** ને તે ક્યા ક્યા?

જ ૮૨] **અ** ત્રણ તરેહના **બ** (૧) અગ્રેજ સરકારનો ખાલસા મુલક (જિલ્લાઓ) (૨) દેશી ખડીઆ રાજ્યો (૩) ફીરગીના પરદેશી સ્વતત્ર સસ્થાનો

સ ૮૩] ખુદ ગવર્નર સાહેબની દેખરેખ નીચે ક્યા ક્યા રાજ્યો છે?

જ ૮૩] કચ્છ, કાઠિઆવાડ એજન્સિ અને કોલ્હાપુર

સ ૮૪] **અ** ઇલાકમા મોટામા મોટુ દેશી રાજ્ય કયુ છે? **બ** અને અગ્રેજ સરકાર તરફથી ત્યા કયા અધિકારી રહે છે?

જ ૮૪] **અ** ગાયકવાડ સરકારનુ.
બ વાઇસરોય તરફથી રેસિડટ વડોદરામા રહે છે.

સ ૮૫] પાલણપુર તથા મહીકાંઠા એજન્સિઓ કમિશનરના તાબામાં સંપૂર્ણ છે કે નહિ?

જ ૮૫] એ એજન્સિઓના પોલિટિકલ એજન્ટો કેટલુંક કામકાજ ગવર્નર સાહેબ જોડ બારોબાર કરે છે, તેથી સંપૂર્ણ તાબામાં નથી

સ ૮૬] મરેઠી રાજ્યો લખો

જ ૮૬] વડોદરા, કોલ્હાપુર, સાનતવાડી અક્કલકોટ, જત ડફલાપુર મુધોળ

સ ૮૭] ઇલાકામાં રજપુત રાજ્ય કયાં કયાં છે?

જ ૮૭] કચ્છ, નવાનગર, ભાવનગર, ધ્રાંગધ્રા મોરબી, વાંકાનેર, પાલિતાણા, ધ્રોળ, લીમડી રાજકોટ ગોંડળ, વઢવાણ, પોરબંદર, રાજપીપળા, છોટાઉદેપુર બારીઆ, લુણાવાડા, સુંથ, ધરમપુર, વાસદા

સ ૮૮] મુસલમાની રાજ્ય કયાં કયાં છે?

જ ૮૮] ખૈરપુર, જુનાગઢ, બાટવા, બાલાશિનોર, પાલણપુર, રાધનપુર, વરાહી, તેરવાડા, વાડાશિનોર, ખંભાત, સચીન, સાવનુર. જાફરાબાદ ને જંજીરા હબસી મુસલમાનના છે

સ ૮૯] ઇલાકામાં પોર્ટુગીઝના પરદેશી સ્વતંત્ર સંસ્થાન કયાં છે?

જ ૮૯] ગોવા, દમણ ને દીવ

સ ૯૦] ભીલ અને કોળી રાજ્ય લખો

જ ૯૦] ભીલના **ડાંગ ને સુલગાણાનો મુલક.** કોળીના પાલણપુર એજન્સિમાં **ભાભર** ને **કાંકેજ; જવાર.**

પ્ર ૬૧] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લા તથા મુખ્ય શહેરો, એજન્સિઓ અને સંસ્થાનો મુખ્ય રાજ્યો સાથે લખો.

ઉ૦ ૬૧) **જિલ્લા.** (ખાલસા મુલક)	**મુખ્ય શહેરો.**
૧ **ઠાણા જિલ્લો.**	**ઠાણા,** બાન્દ્રા, વસઈ, બોરીવલી, કલ્યાણ
૨ **સુરત જિલ્લો.**	**સુરત,** વલસાડ, ડુમસ, ઉદવાડા, હજીરા, અડેથાન, રાંદેર
૩ **ભરૂચ જિલ્લો.**	**ભરૂચ,** અંકલેશ્વર, ભાડભૂત, શુક્લતીર્થ
૪ **ખેડા જિલ્લો.**	**ખેડા,** કપડવંજ, ડાકોર, નડિઆદ, વડતાલ, મહેમદાવાદ, આણંદ
૫ **પંચમહાલ જિલ્લો.**	**ગોધરા.** હાલોલ, દાહોદ, ચાંપાનેર
૬ **અમદાવાદ જિલ્લો.**	**અમદાવાદ,** વીરમગામ, ખારાઘોડા, ધોળકા, ધોધા,

દેશી રાજ્યો.	**મુખ્ય રાજ્યો.**
૭ કાઠિયાવાડ એજન્સિ	**નવાનગર, મોરબી, ગોંડળ,** વાંકાનેર, ધ્રોળ, રાજકોટ (હાલાર પ્રાંતમાં) **ધ્રાંગધ્રા,** વઢવાણ, લીમડી, (ઝાલાવાડ પ્રાંતમાં) **ભાવનગર,** પાલિતાણા (ગોહિલવાડ પ્રાંતમાં) **જુનાગઢ, પોરબંદર, જાફરાબાદ;** (સોરઠ પ્રાંતમાં,) દીવ એમાં પોર્ટુગીઝનું સ્વતંત્ર રાજ્ય છે

૮ **પાલણપુર એજન્સિ**	**પાલણપુર**, રાધનપુર વાવ, થરાદ
૯ **મહીકાંઠા એજન્સિ**	**ઈડર**, દાતા, પેથાપુર, વડાળી ભાલુસણા
૧૦ **રેવાકાંઠા એજન્સિ**	**રાજપીપળા**, છોટાઉદેપુર, બારીઆ, લુણાવાડા, સુથ, વાડાશિનોર
૧૧ **સુરત એજન્સિ**	સચીન, ધરમપુર, વાસદા ડાંગ.
૧૨ **ખંભાત સંસ્થાન**	ખંભાત
૧૩ **જવાર સંસ્થાન**	જવાર
૧૪ ગાયકવાડનો મુલક	**વડોદરા.**

ટીપ —ઉપરના ૧૪ ભાગમાથી કાઠિઆવાડ એજન્સિ અને ગાયકવાડનો મુલક બાદ કરતા બાકીનો ઉત્તર વિભાગ કહેવાય છે અને એ ૧૪ ભાગમાથી થાણા જિલ્લો અને જવાર સંસ્થાન બાદ કરતા બાકીનો ગુજરાત કહેવાય છે

સ ઉત્તર વિભાગના ભાગ ગણાવો ગુજરાતના ભાગ ગણાવો

જ ૯૧ માની ટીપ જુઓ

સ ૯૨) ઉત્તર વિભાગની વસ્તી, વિસ્તાર, પર્વત, નદી, અખાત, બેટ, દ્વીપકલ્પ, ભૂશિર, બંદર, હવા ખાવાના ઠેકાણા, જાત્રાના ઠેકાણા, જોવાલાયક જગાઓ, ખેતીની પેદાશ, જંગલની પેદાશ અને ખનીજ પેદાશ, આયાત, નિકાશ અને મોટા જંક્શન લખો

જ ૯૨] **વસ્તી**-૩૬ લાખ માણસની છે **વિસ્તાર**-૧૩ હજાર ચોરસ માઇલ છે

પર્વત-સાતપુડા, પાવાગઢ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, આબુ, આરાસુર

નદીઓ-બનાસ, સરસ્વતી, સાબરમતી, મહી, નર્મદા, તાપી, ભાદર

અખાત-કચ્છનો ને ખંભાતનો **બેટ**-દીવ, પીરમ
દ્વીપકલ્પ-કાઠિઆવાડ **ભૂશિર**-જગત પોઈંટ
બંદરો-દ્વારકા, પોરબંદર, દીવ, ભાવનગર, ઘોઘા ખંભાત ભરૂચ સુરત, દમણ
હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-ડુમસ, [illegible] તીથલ [illegible] ગોપનાથ
જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, સોમનાથ પાટણ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, સિદ્ધપુર, પાવાગઢ, ડાકોર, વડતાલ, ચાંદોદ, શુકલતીર્થ, [illegible], કુંતા ઉનાવા
જોવા લાયક જગાઓ-દેલવાડા, ગીરનાર, સોમનાથ પાટણ, લસુન્દ્રા, તુલસી ને ઉનાઈમાં કુંડ, દેવમાળ. ડભોઈનો કિલ્લો, જુમામસ્જીદ ને સરખેજનો રોજો
ખેતીની પેદાશ-ઘઉં, બાજરી, કપાસ ડાંગર, જુવાર, તલબીઆ, કઠોળ
જંગલની પેદાશ-ઈમારતી લાકડું (સાગ, સીસમ [illegible]) ઘાસ બાવળ, લાખ, મધ
ખનીજ પેદાશ-આરસ, પથ્થર અકીક, લોઢું સીસું મેંગેનીઝ, મીઠું, સુરોખાર
આયાત-સોનું રૂપું, લોઢાનો સામાન, સંચાઓ કાપડ, ખાંડ, કાચ, કેરોસીન, રંગ, દવા, દારૂ, કોયલા ફર્નીચર, રમકડાં, કાગળ
નિકાસ-સુતર, સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, કીનખાબ, તેલીબીઆ, અનાજ, મીઠું

મોટાં જંકશનો–સુરત, વડોદરા, આણંદ, અમદાવાદ, વીરમગામ, વઢવાણ, રાજકોટ, ધોળા, જેતલસર, મહેસાણા

ટીપઃ—ગાયકવાડનુ રાજ્ય વાઇસરોયની દેખરેખ નીચે છે ને તેમના તરફથી વડોદરામા રેસિડંટ રહે છે એ મુબઇ ઇલાકામા મોટામા મોટુ દેશી રાજ્ય છે કાઠિઆવાડ એજન્સિ ગવર્નર સાહેબના તાબામા છે ને તેમના તરફથી રાજકોટમા એજંટ ટુ ધ ગવર્નર રહે છે એમના હાથ નીચે ચાર પોલિટિકલ એજંટો છે ઉત્તર વિભાગના ઉપરી અધિકારી કમિશનર સાહેબ છે ને તેઓ અમદાવાદમા રહે છે

૨ ૯૩] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લાઓના તાલુકા લખો

૪ ૯૩] **૧. સુરત જિલ્લો**–૧ ચોર્યાસી ૨ ઓરપાડ ૩ માંડવી ૪ બારડોલી ૫ જલાલપોર ૬ ચીખલી ૭ વલસાડ ૮ પારડી વાલોડ પેટામહાલ છે

૨. ભરૂચ જિલ્લો–૧ ભરૂચ ૨ અંકલેશ્વર ૩ વાગરા ૪ આમોદ ૫ જંબુસર હાંસોટ પેટામહાલ છે

૩. ખેડા જિલ્લો–૧ કપડવંજ ૨ ઠાસરા ૩ આણંદ ૪ નડિઆદ ૫ મેમદાવાદ ૬ માતર ૭ બોરસદ

૪. પંચમહાલ જિલ્લો ૧ ગોધરા ૨ દાહોદ ૩ કાલોલ. હાલોલ ને ઝાલોદ એ બે પેટા મહાલ છે.

૫. અમદાવાદ જિલ્લો–૧ ઉત્તર દસક્રોઈ ૨ દક્ષિણ દસક્રોઈ ૩ વીરમગામ ૪. પ્રાંતીજ ૫ ધોળકા ધંધુકા મોડાસા, સાણંદ ને એ ત્રણ ઘોઘા પેટામહાલ છે

૬. થાણા જિલ્લો–૧ ડહાણુ ૨ માહીમ ૩ વસઈ

૪ સાચ્ચી ૫ ભાવનગડી એ દરીઆ કિનારે છે ૬ વાડ ૭ શાહપુર ૮ મુરનાડ ૯ કલ્યાણ એ અદરના ભાગમા છે

સ ૯૩] ગુજરાતના મુખ્ય શહેરો વસ્તીના પ્રમાણમા પ્રખ્યાતી સાથે લખો

૯૪ ૯૪] **અમદાવાદ**-ઈ સ ૧૪૧૨મા અહમદશાહે સાબરમતી નદીને કાઠે વસાવ્યુ મુસલમાનની રાજધાની હતી, હાલ ઉત્તર વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર તથા મોટુ રેલવે જકશન છે અહીં લશ્કરની છાવણી છે ધોતી જોડા, રેશમી કાપડ, કીનખાબ, તથા મગજી વખણાય છે

સુરત-તાપી નદીને કાંઠે કાઠ જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર તથા બદર છે સુરજ નામની રામજણી પરથી સુરત નામ પડ્યુ અગ્રેજોએ ઈ સ ૧૬૧૨ મા પહેલ વહેલો કોઠી અહી કરી હતી રેશમી કાપડ કીનખાબ, લાકડા, સુખડ તથા હાથીદાતનુ કોતરકામ, બગરી, જમણ ને પાપડી વખણાય છે

વડોદરા-વિશ્વામિત્રી નદીને કાઠે ગાયકવાડની રાજધાનીનુ શહેર છે એનુ જુનુ નામ ચદનાવતી હતુ રેલવેનુ મોટુ જકશન છે કોલેજ, ન્યાયમદિર, રાજાના મહેલો, સગ્રહસ્થાન તથા બાગ જોવા લાયક છે રેસિડટનુ રહેઠાણ છે અહી લશ્કરની છાવણી છે પગરખા પાન ને ચેવડો વખણાય છે

ભાવનગર-ભાવસિંહે ૧૭૪૨ મા વસાવ્યુ હતું મોટું બદર, શહેર તથા રૂના વેપારનુ મથક છે

નવાનગર-એનુ બીજુ નામ જામનગર છે કકુ, રેશમી તથા કસબી ભરતકામને માટે પ્રખ્યાત છે. એની પાસેના દરીઆમાથી મોતી નીકળે છે.

ભરૂચ ભગુઋષિ પરથી એ નામ પડ્યુ છે નમદા કાઠ બદર તથા રૂના વેપારનુ મથક છ સુજની તથા ગુદર-પાક વખણાય છે

જુનાગઢ-એમા જુનો કિલ્લો છે એમા મુસલમાની રાજ્ય છે

રાજકોટ આજી નદીને કાઠે છે કાઠિઆવાડના એજટ ટુ ધ ગવર્નર અહીં રહે છે એમા રાજકુમાર કોલેજ તથા લશ્કરની છાવણી છે

પાટણ-સરસ્વતી નદીને કાઠે ઈ સ ૭૪૬ મા વનરાજે વસાવ્યુ હતુ ગુજરાતની રાજધાની હતુ પટોળા, માટીના વાસણ તથા સુડી વખણાય છે

ખભાત-મહી નદીના મુખ આગળ બદર છ એનુ જુનુ નામ સ્તભાવતી છે અકીક કામ તથા સુતરફેણી વખણાય છે

નડિઆદ-એડા જિલ્લામા મોટુ શહેર તથા વેપારી મથક છે અહીંથી ગુજરાત રેલવેની એક ગાડી કપડવજ જાય છે

પોરબંદર-કાઠિઆવાડમા દરીઆ કાઠે બદર છે એનુ બીજુ નામ સુદામાપુરી છે પથ્થર તથા ઘી માટે પ્રખ્યાત છે

વાંદરા-એ થાણા જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર છે

ગોધરા-પચમહાલ જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર છે

નવસારી-એમા પારસીની વસ્તી વધારે છે એમા ગાયકવાડનુ રાજ છે અહીંના ગોળ વખણાય છે

વીરમગામ-રૂના વેપારનુ મથક છે મીનળદેવીએ બધાવેલુ મુનસર તળાવ એમા છે

પાલણપુર-પ્હાલણસિહ વસાવ્યુ હતુ એમા મુસલમાની

ગઢ છે પાલણપુર એજન્સીના પોલિટિકલ એજન્ટનું રહેઠાણ અહીં છે

વીસનગર વીસનગરા નાગરનું મૂળ સ્થાન છે કળીદાર વખણાય છે

વલસાડ ઔરંગા નદીને કાંઠે શહેર છે ગોળ ને શેરડી વખણાય છે અહીંથી ઈમારતી લાકડાં, અનાજ, ગોળ, ને ઘાસ બહારગામ જાય છે

થાણા-જિલ્લાનું મુખ્ય શહેર સાષ્ટી બેટમાં છે

વઢવાણ-ભોગાવો નદીને કાંઠે છે અહીં રાણકદેવી સતી થઈ હતી તેની [illegible] ખાંભી તથા ગરાસીઆ સ્કુલ છે

ગોંડળ-એમાં ગરાસીઆ સ્કુલ છે

સિદ્ધપુર સરસ્વતી નદીને કાંઠે જાત્રાનું ઠેકાણું છે એમાં માનું શ્રાદ્ધ થાય છે સિદ્ધરાજે રુદ્રમાળ પુરો કરાવ્યો તેની યાદગીરીમાં એ નામ પાડ્યું એનું જૂનું નામ શ્રીસ્થળ છે

મોરબી-મચ્છુ નદીને કાંઠે છે

ધ્રાંગધ્રા ફલકુ નદીને કાંઠે શહેર છે પથ્થરનો સામાન વખણાય છે

ડભોઈ-ડુંભાર્ડ ઈજનેર પરથી એ નામ પડ્યું કિલ્લો જોવા જેવો છે એ રેલવે જંકશન છે

વડનગર ઐતિહાસિક શહેર છે વડનગરા નાગરનું મૂળ સ્થાન છે

ધોળકા દાડમ ને સૂંઠ વખણાય છે મીનળદેવીએ બંધાવેલું મલાવ તળાવ અહીં છે

કપડવંજ મહોર નદીને કાંઠે કાચને સાબુને માટે પ્રખ્યાત છે. નડિઆદથી અહીં સુધી રેલવે છે **કડી**-અફીણ વખણાય છે

કલ્યાણ-ઘણુ જુનુ શહેર છે અહીથી ... આ... પી રેલવેનો ફાટો એક નાશક જાય છે ને બીજો પુશાનગી જાય છે રાધનપુર-રના વેપારનુ મથક છે અંકલેશ્વર અહીથી નાદોદ એક ગાડી જાય છે નાદોદથી લાકડા નાસ નગ જંગલની પેદાશ અહી આવે છે નાદોદ રાજપીપળા રાજ્યાનુ મુખ્ય શહેર છે

લીમડી-બુડી વ મજાય છે

આણંદ-મોટુ રેલવે જંકશન છે અહીથી ... ગાડી ખંભાત તથા બીજી ગોધરા જાય છે

વસઈ-પાન શેરડી ને ... થાય છે

દાહોદ-ઔરંગઝેબની જન્મભૂમિ છે માળવા ને ગુજરાતની હદ અહી મળતી હતી તેથી દોહદ કહેવાતુ હતુ મહેસાણા-રેલવે જંકશન છે વાડાશિનોર-અમા મુસલમાની રાજ્ય છે ડાકોર-હિંદુઓનુ મોટુ જાત્રાનુ ઠેકાણ છે ડીસા-પાલણપુર એજન્સિમા છે એમા લશ્કરી છાવણી છે અહમદાવાદ-મહમદ બેગડાએ વસાવ્યુ હતુ અમા ભદ્રનો કીલો છે ઈડર-મહીકાંઠા એજન્સિમા મોટુ દેશી રાજ્ય છે અહમદનગર-એ અહમદશાહે હાથમતીને કાંઠે વસાવ્યુ હતુ અને હાલ હિંમતનગર કહે છે એની પાસે પથરાની ખાણો છે બારીઆ-રેવાકાંઠા એજન્સિમા દેશી રાજ્ય છે ધરમપુર-એનુ જુનુ નામ રામનગર હતુ છોટાઉદેપુર-રેવાકાંઠા એજન્સિમા દેશી રાજ્ય છે લુણાવાડા-લુણેશ્વર મહાદેવ પરથી એ નામ પડયું વાંસદા-સુરત એજન્સિમા છે દ્વારકા હિંદુઓનુ મોટુ જાત્રાનુ સ્થળ તથા બંદર છે એમા ગાયકવાડનુ રાજ્ય છે

સ ૯૫] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લા, વિસ્તાર વસ્તી, પર્વત, નદી,

જિલ્લાનુ નામ	વિસ્તાર.	વસ્તી.	પર્વત.	નદી.
૧ સુરત જિલ્લો	૧૦૦૦ચો. મા.	૬૫૮૦૦૦	પારનેરા	તાપી
૨-ભરૂચ જિલ્લો	૧૮૦૦	૩૦૬૦૦૦	૦	નર્મદા
૩ ખેડા જિલ્લો	૧૬૦૦	૬૯૭૦૦૦	૦	મહી, સાબર
૪-પંચમહાલ,	૧૬૦૦	૩૨૩૦૦૦	પાવાગઢ	મહી, [મતી
૫-અમદાવાદ,	૩૮૦૦	૮૨૫૦૦૦	૦	સાબરમતી
૬-થાણા જિલ્લો	૩૮૦૦	૮૮૨૦૦૦	સહ્યાદ્રિ	૦

સ ૯] ઉત્તર વિભાગના દેશીરાજ્યો, મુખ્ય શહેરો, વિસ્તાર વસ્તી,

દેશી રાજ્યો.	મુખ્ય શહેરો.	વિસ્તાર.	વસ્તી.
૧-પાલણપુર એજન્સિ	પાલણપુર, ડીસા, રાધનપુર, મુજપુર	૭૬૦૦ચો. મા.	૫૧૫૦૦૦
૨-મહીકાંઠા એજન્સિ	ઈડર, અમનગર (હીંમતનગર)	૩૮૦૦	૪૧૨૦૦૦
૩-રેવાકાંઠા એજન્સિ	નાંદોદ છોટાઉદેપુર બારીઆ, લુણાવાડા, સુંઠ, વાડાશિનાર	૫૭૦૦	૬૫૦૦૦૦
૪ સુરત એજન્સિ	સચીન, ડુમસ, વાસદા ધરમપુર	૨૦૦૦	૨૦૮૦૦૦
૫-ખંભાત સંસ્થાન	ખંભાત	૩૫૦	૭૨૬૦૦
૬-જવાર સંસ્થાન	જવાર	૩૦૦	૫૨૮૦૦

જાત્રાના ઠેકાણા, હવા ખાવાના ઠેકાણા ને પેદાશ લખો જ ૬૫)

જાત્રાનાં ઠેકાણાં.	હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં	પેદાશ.
અબુધાન ઉદવાડા ફુના	હજીરો, ડુમસ, તીથલ	ડાંગર, ૩
શુક્લતીર્થ, તરગ બાડભુત	•	:
વડતાલ ડાકોર	०	તમાકુ બાજરી
પાવાગઢ	પાવાગઢ	મકાઈ, મહુડા
ભીમનાથ, ઘોઘા	ઘોઘા	અનાજ, ૩
•	•	ડાંગર

પર્વત, નદી, જાત્રાના ઠેકાણા, ખેતીની પેદાશ અને ખનીજ પેદાશ લખો જ ૬૬)

પર્વત.	નદી.	જાત્રાનાં ઠે.	પેદાશ.	ખનીજ પેદાશ
•	બનાસ, સરસ્વતી	०	અનાજ, કપાસ, તેલીબીઆ	સુરોખાર
આરાસુર	સાબરમતી, હાથમતી	અંબાજી, શામળાજી, ખેડબ્રહ્મા	અનાજ, કપાસ, તલીબીઆ	આરસ
રાજપીપળા	મહી, નર્મદા	•	ડાંગર, જુવાર, મકાઈ, ઈમારતી લાકડું	અકીક, આરસ.
સહ્યાદ્રિ	કાવેરી, અંબિકા, ઔરંગા,	દેવકી ઉનાઈ •	ડાંગર, કેળાં, ઈમારતી લાકડું	•
•	મહી	•	જુવાર, બાજરી	•
०	•	•	ડાંગર, કેળાં, જંગલની પેદાશ	•

સ. ૯૭] કાઠિઆવાડ એજન્સિના પ્રાંતો, અધિકારીના મુકામ, અને મુખ્ય રાજ્યો લખો

જ. ૯૭] પ્રાંતનું નામ	અધિકારી	મુકામ	મુખ્ય રાજ્યો
(૧) ઝાલાવાડ પ્રાંત	પોલિટિકલ એજન્ટ	વઢવાણ	**ધ્રાંગધ્રા**, વઢવાણ, લીમડી
(૨) ગોહિલવાડ પ્રાંત		સોનગઢ	**ભાવનગર**. પાલિતાણા
(૩) સોરઠ પ્રાંત	,,	જેતલસર	**જુનાગઢ, પોરબંદર, જાફરાબાદ.**
(૪) હાલાર પ્રાંત	,,	રાજકોટ	**નવાનગર, મોરબી, ગોંડળ**, વાંકાનેર ધ્રોળ, રાજકોટ

ટીપ—મોટા અક્ષરના પહેલા વર્ગના રાજ્ય છે
કાઠિઆવાડ એજન્સિના ઉપરી અધિકારી એજંટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ છે ને તે રાજકોટમાં રહે છે

સ. ૯૮] કાઠિઆવાડ દ્વીપકલ્પમાં ચાર પ્રાંત સિવાય બીજા કોના કોના રાજ્યો છે?

જ. ૯૮] (૧) ગાયકવાડી અમરેલી પ્રાંત (૨) ફીરંગીનું દીવ (૩) અંગ્રેજી ધંધુકા તાલુકો તથા ઘોઘા પેટા મહાલ

સ. ૯૯] કાઠિઆવાડના પર્વત નદી બંદર, વસ્તી, પેદાશ, ખનીજ, હુન્નર, નિકાસ, હવા ખાવાના ઠેકાણા અને જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૯૯] **પર્વત**—ગીર, ગીરનાર, શેત્રુંજો, બરડો **નદી**—ભાદર, શેત્રુંજી
બંદર—દ્વારકા, પોરબંદર, વેરાવળ, દીવ, જાફરાબાદ, ભાવનગર
વસ્તી—૨૫ લાખ માણસની છે
પેદાશ—બાજરી, જુવાર, ઘઉં, કઠોળ, કપાસ, તેલબીઆ
ખનીજ—પત્થર, આરસ, મીઠું, લોઢું
હુન્નર—સોનેરી કસબ, અતલસ, કીનખાબ, ગુલાબ ૮ રૂ. મીઠું બનાવવાનો
નિકાસ—પત્થર, ઘી, તેલબીઆ
હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-બાલાચડી, ગોપનાથ
જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, સોમનાથપાટણ, ગીરનાર, શેત્રુંજો, ગઢડા

સ ૧૦૦] ગાયકવાડી રાજ્યના પ્રાંત, નદીઓ, પેદાશ, મુખ્ય શહેરો તથા જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૧૦૦] **પ્રાંત**-ચાર છે ૧) કડી ૨) વડોદરા ૩) નવસારી ૪) અમરેલી
નદીઓ બનાસ, સરસ્વતી, વિશ્વામિત્રી, નર્મદા, તાપી
મુખ્ય શહેરો-વડોદરા, ડભોઈ, પાટણ, વડનગર, સિદ્ધપુર, નવસારી, સોનગઢ, ચાણોદ, કરનાળી, મહેસાણા, બહુચરાજી ઊંઝા, કડી, વિસનગર
જાત્રાનાં ઠેકાણાં-શંખોદ્ધાર, દ્વારકા, બહુચરાજી, સિદ્ધપુર, ઊંઝા, ચાણોદ

સ ૧૦૧] ગુજરાતમા વધારે વસ્તી છતા મોટા શહેરો થોડા છે તેનું કારણ શું?

જ. ૧૦૧] મુખ્ય ધંધો ખેતીનો છે તેથી.

સ ૧૦૨] ગુજરાતની ચારે દિશામા આવેલા જાત્રાના ધામ ગણાવો.
જ ૧૦૨] ઉત્તરમા-અંબાજી, પુર્વમા-મહાકાળી, દક્ષિણમા-કુતેશ્વર, પશ્ચિમમા દ્વારકા.

સ ૧૦૩] ગુજરાતમા ક્યા ક્યા વંશના રજપુતાનુ ક્યા ક્યા રાજ્ય છે?
જ ૧૦૩ **સોલંકી**-વાસદા, લુણાવાડા **ચાવડા**-માણસા, વરસોડા **પરમાર**-મુથ **સીસોદીઆ**-ધરમપુર **ચાહાણ**-છોટા ઉદેપુર, દેવગઢબારીઆ **વાઘેલા**-ગાગડ, કોઠ, લીંબોદરા, સાણંદ **જાડેજા**-નવાનગર, મોરબી, ગાંડળ **ઝાલા**-ધ્રાંગધ્રા, વાંકાનેર,વઢવાણ **ગોહેલ** રાજપીપળા,ભાવનગર, પાલિતાણા

સ ૧૦૪] કચ્છ પ્રાંતના તાલુકા, નદી, બંદર પર્વત, પેદાશ, નિકાસ, તથા મુખ્ય શહેરા લખો

જ ૧૦૪] **તાલુકા** ગપર, ભચાઉ, અંજાર, ભુજ, મુદ્રા, માડવી, અબડાસા લખપત **નદીઓ**-નાગરમતી, રૂકમાવતી, ખારી **બંદરો**-માડવી, મુદ્રા, લખપત, જખૌ, તુણા **પર્વત**-ઉત્તરધાર, મધ્યધાર, દક્ષિણધાર **પેદાશ**-બાજરી, જુવાર, મગ, ઘઉં, દીવેલી, ઊન, સુરોખાર, ફટકડી, ચાયલા **નિકાસ**-બાજરી, જુવાર, મીઠું, ઊન, ઘોડા, ઘી, તલ **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**-નારાયણસર, કોટેશ્વર ને માતાનો મઢ **શાહેરો**-ભુજ, માડવી, કંથકોટ, અંજાર, ગપર

ટીપ -કચ્છના રાજાને રાવ કહે છે, રાજધાનીનુ શહેર ભુજ છે એમને સલાહ આપવા ભુજમા પોલિટિકલ એજટ રહે છે અહીંના રાજા જાડેજા રજપુત છે કચ્છ એટલે દરીઆ કિનારાની જમીન.

સ ૧૦૫] સિંધ વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેરો તથા દેશી રાજ્ય લખો.

જ ૧૦૫] **સિંધ વિભાગ.**

૧. કરાંચી જિલ્લો.	**કરાંચી**, ઠઠ્ઠા, શાહબંદર
૨. હૈદ્રાબાદ જિલ્લો.	**હૈદ્રાબાદ**, મીઆની, કોટ્રી
૩. થર અને પારકર જિલ્લો.	**ઉમરકોટ**. ઇસ્લામકોટ નગરપારકર
૪. સક્કર જિલ્લો.	**શિકારપુર**, સક્કર, ભક્કર, ઘોટકી
૫. લારખાના જિલ્લો.	**લારખાના**, સેવાન
૬. નવાબશાહ જિલ્લો.	**નવાબશાહ**, શહાદાદપુર
૭. સિંધનો ઉપલો સરહદનો મુલક	**જેકોબાબાદ.**

દેશીરાજ્ય-ખૈરપુર એ મુસલમાનની સંસ્થાન છે મુખ્ય શહેર ખૈરપુર સક્કરના કલેક્ટર આ સંસ્થાનના પોલિટિકલ એજન્ટ છે સિંધ વિભાગના કમિશનર કરાંચીમાં રહે છે

સ ૧૦૬] સિંધ વિભાગના પર્વત, નદી, વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, નિકાસ લખો

જ ૧૦૬] **પર્વત**-પબ ને હાલા **નદી**-સિંધુ **વસ્તી**-૩૫૦૦૦૦૦ માણસની છે તેમા પોણો ભાગ મુસલમાન અને પા ભાગ હિંદુની છે **ભાષા**-સિંધી ને ગુજરાતી **પેદાશ** સર્વળી જાતનું અનાજ, કપાસ, તેલીબીઆ **નિકાસ**-તમામ જાતનું અનાજ, ઊન, ચામડા લાકડા

સ ૧૦૭] સિંધ વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે લખો

જ ૧૦૭] **કરાંચી**-હિલાકાનુ બીજા નંબરનુ બંદર સિંધુ નદીને કાંઠે છે એ સિંધ વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે **અહીંથી** ચોખા, ઘઉં, રૂ, ઊન, ચામડા ને લાકડા બહારગામ જાય

છે ઠઠ્ઠા-ઐતિહાસિક શહેર છે **હૈદ્રાબાદ** સિંધની અસલ રાજધાની હતુ રૂપાનુ તથા લાખનુ કામ વણાય છે એ સિંધુ નદીને કાંઠે છે **ઉમરકોટ**-એમા અકબરનો જન્મ થયો હતો **સક્કર**-જિલ્લાનુ મુખ્ય શહેર સિંધુ નદીના બેટમા છે તેનાપર એક મોટો કિલ્લો છે **શિકારપુર**-એને પહેલા ખોરાસાનની ભાગોળ કહેતા હતા વેપારનુ મથક છે શેતરંજી ને ગામડી કાપડ વખણાય છે **લારખાના** એમા બાગ બગીચા ઘણા છે ગરમ સુતરાઉ કાપડ ને પિત્તળના વાસણ વખણાય છે **સેવાન**-જુનુ શહેર છે સીકંદરના વખતનો કિલ્લો હજુ જોવામા આવે છે **જેકોબાબાદ**-જેકબ સાહેબે વસાવ્યુ હતુ આખા દુનિયામા સૌથી વધારે તાપ અહી પડ છે **ખૈરપુર**-મુસલમાનની રાજધાનીનુ શહેર છે હાથીદાતનુ કામ, તલવાર, લાખના રમકડા તથા શેતરંજીને માટે પ્રખ્યાત છે

સ ૧૦૮] મુબઈ બેટની રાજધાની, ભાગ વિસ્તાર, વસ્તી, વસ્યાની સાલ, મુખ્ય ઉદ્યોગ, આયાત નિકાસ ગુફા અને જોવા લાયક સ્થળો ગણાવો

જ ૧૦૮] **રાજધાની**-મુબઈ **ભાગ**-[૧] કોટ [૨] બહારકોટ [૩] ભાયખલાથી માહીમ **વિસ્તાર** ૨૨ ચોરસ માઈલ **વસ્તી**-૧૦ લાખ માણસની **વસ્યાની સાલ**-ઈ સ ૧૬૬૧મા પોર્ટુગીઝ પાસે અગ્રેજોને પહેરામણીમા મળ્યો **મુખ્ય ઉદ્યોગ**-કારખાના ને વેપાર **આયાત**-ગરમ તથા સુતરાઉ કાપડ, રેશમ, દવા, દારૂ, કાચકામ, ધાતુ,

ફરીઆણ ચા, ખાંડ, લોઢાનો સામાન, સચાઓ, ધ્રામીન
રમકડાં **નિકાસ**-અનાજ તલીબીઆ રૂ, ચામડાં,
હાડકાં શણ, ઊન **ગુફા** ધારાપુરી, નિગર ટનેરી
જોવા લાયક સ્થળો-મ્યુનિસિપાલીટીનું મકાન ક્રાફર્ડ
મારકીટ ટંકશાળ, ટાઉનહોલ, બોરીબંદરનું સ્ટેશન
રાજાબાઈ ટાવર, પોસ્ટ ઓફિસ, હાઈકોર્ટ, દીવાદાંડી,
વિકટોરિઆ બાગ, સગ્રહસ્થાન ગોદી

સ ૧૦૯] મુંબઈ વિભાગ કયા વિભાગ સાથે જોડાએલો નથી

જ ૧૦૯] મધ્ય વિભાગ

સ ૧૧૦] મુંબઈ વિભાગની આબાદીનો આધાર શેના છે?

જ ૧૧૦] કારખાના ને વેપાર

સ ૧૧૧] હિંદુસ્તાનના કયા કયા મુખ્ય શહેરો સાથે મુંબઈ
કેવી રીતે જોડાએલું છે?

જ ૧૧૧] મદ્રાસ, દિલ્હી ને કલકત્તા સાથે રેલવેથી
લંકા ને બ્રહ્મદેશ સાથે આગબોટથી

સ ૧૧૨] જિલ્લાઓ અને મુંબઈ બેટ સિવાય ઈલાકાની બહાર ગવ-
ર્નરના તાબામા શું શું છે?

જ ૧૧૨] અરબસ્તાનમા એડન, પેરિસ ને માંકાદા

સ ૧૧૩] એડન વિષે શું જાણો છો?

જ ૧૧૩] એડનનું ક્ષેત્રફળ ૮૦ ચોરસ માઇલ છે મુંબઈથી આગ-
બોટને રસ્તે ૧૬૬૪ માઇલ દૂર છે ત્યા ૭ દિવસમા
જવાય છે વસ્તી ૩૬ હજાર માણસની છે તાપ ઘણો

ને વરસાદ નહિ જેવોજ પડે છે અરબસ્તાન ને આફ્રિકાના કિનારાના બંદરો સાથે એનો વેપાર છે આગબોટનુ મોટું બંદરાત છે એ મુબઇ ઇલાકાના કમિશનરના તાબામા છે ટીપ-નાકાટુમા એળીઓ થાય છે

મુખ્ય નિકાશ-કાપડ, અનાજ, ગુંદ, તમાકુ ને ચામડા

અ ૧૧૪] મધ્ય વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેરો તથા દેશી રાજ્યો વગેરે

બ ૧૧૪] **મધ્ય વિભાગ.**

જિલ્લા.	મુખ્ય શહેરો.
૧. પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લો.	**ધુળીઆ,** માલેગામ નંદરબાર
૨. પૂર્વ ખાનદેશ જિલ્લો.	**જળગામ,** ભુસાવળ, અમલનેર, નશીરાબાદ
૩. નાશક જિલ્લો.	**નાશક,** ત્ર્યંબક, દેવલાલી, સિન્નર, ઇગતપુરી, મનમાડ
૪. અહમદનગર જિલ્લો.	**અહમદનગર,** ખર્ડા, કોપરગામ, સંગમનેર, અકોલા
૫. પુના જિલ્લો.	**પુના,** ખડકી, લોણાવલા (લાનોલી) જુન્નર, ધોંડ
૬. સતારા જિલ્લો.	**સતારા,** મહાબળેશ્વર કોરેગામ, વાઇ
૭. શોલાપુર જિલ્લો.	**શોલાપુર,** બાર્સી, પંઢરપુર

દેશી રાજ્યો.

૧. મહેવાસી પરગણાં ૨. સુરગાણાનો મુલક.

૩. સતારા જાગીર એમા ભોર ફલટણ ને ઔધ જાગીર તથા અક્કલકોટ સંસ્થાન છે

સ ૧૧૫] મધ્ય વિભાગના પર્વત, નદી વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, હુન્નર, નિકાસ, જાત્રાના ઠેકાણા, હવા ખાવાના ઠેકાણા તથા રેલવે લખો

જ ૧૧૫] **પર્વત**–ચાન્દવડ સાતમાળા અથવા અજિન્ટા, સહ્યાદ્રિ અજિન્ટામા બૌદ્ધ લોકની ગુફા છે **નદીઓ** ગોદાવરી, કૃષ્ણા, ભીમા, નીરા, સીના, વાર્ણા **વસ્તી**–૬૩૮૭૦૦૦ **ભાષા**–મરાઠી **પેદાશ**-દ્રાક્ષ તથા મેવો, બાજરી, ઘઉ, તેલીબીઆ, રૂ **હુન્નર** જાડા કાગળ, તાંબા પિત્તળના વાસણ તથા દક્ષિણી સાડી બનાવવાનો **નિકાસ**–રૂ તેલીબીઆ, અનાજ, હાથવણાટનુ કાપડ તાંબાપિત્તળના વાસણ, ચોપડાના કાગળ, સાડીઓ **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**–નાશક, ત્ર્યબક પંઢરપુર **હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં**–દેવલાલી, લોણાવલા (લાનોલી), મહાબળેશ્વર, પંચગની **રેલવે**–જી આઇ પી રેલવે એનો એક ફાંટો ખાનદેશ જિલ્લામા અને બીજા પુના તથા શોલાપુર જિલ્લામા જાય છે

ટીપ—સહ્યાદ્રિનુ કળસુબાઇ શિખર મહાબળેશ્વર કરતા ઉચું છે, તે અહમદનગર જિલ્લામા છે પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લામા તાપી નદીપર પ્રકાશે પ્રખ્યાત જાત્રાનું સ્થળ છે, અહમદનગર જિલ્લામા ૧૧૦૦૦ ખ્રિસ્તી છે

પ્ર ૧૧'] મધ્ય વિભાગમા કયા શીલા મેવા થયા થાય છે ?

ઉ ૧૧] નાશકમા શીલી દ્રાક્ષ, અંજીર ને નારંગી થાય છે

પ્ર ૧૧૭] મધ્ય વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે લખો

ઉ ૧૧૭] **ધુળીઆ**-અળશી તથા ઘીના વેપારનુ મથક પાંજરા નદીપર છે **નંદરબાર**-નંદગવળી મુસલમાને વસાવ્યું હતુ કપાસ, અળશી, ઘઉં, ચણા ને ગેસા તેલના વેપારનુ મથક **જળગામ**-રૂ તેલ, અળશીના વેપારનુ મથક **ભુસાવળ** રેલવે જંકશન છે અહીંથી બે ફાંટા પડીને એક ફાટો જબલપુર થઈ અલ્લાહાબાદ ને બીજો ફાટો નાગપુર થઈ કલકત્તા જાય છે

નાશક-ગોદાવરીને કાંઠે જાત્રાનુ શહેર અહીં પંચવટી છે તાંબા પિત્તળના વાસણ વખણાય છે **દેવલાલી**-હવા ખાવાનુ સ્થળ છે **ત્ર્યબક**-ગોદાવરીને કાંઠે જાત્રાનુ સ્થળ છે અહીં દર બાર વરસે જાત્રા ભરાય છે **સિન્નર**-એમા શેરડી, પાન કળા ને ડાંગર પાકે છે **અહમદનગર**-સીના નદીને કાંઠે અહમદ નિઝામશાહે વસાવ્યુ હતુ કિલ્લો જોવા લાયક છે અહીંની દક્ષિણી સાડીઓ વખણાય છે **ખર્ડા** અહીંઆ મરાઠાએ નિઝામને હરાવ્યો હતા એ લડાઇને કુર્દલાની લડાઇ કહે છે **પુના**-પેશ્વાની રાજધાની હતી મધ્ય વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે તેથી કમિશનર સાહેબ અહીં રહે છે ચોમાસામા ગવર્નર સાહેબ અહીં રહે છે પાન વખણાય છે

ખડકી-અહીં અગ્રેજ અને પેશ્વા વચ્ચે લડાઈ થઇ હતી લશ્કરની છાવણી છે **લોણાવલા**-(લાનોલી) બોરઘાટપર હવા ખાવાનુ સ્થળ છે અહીંથી થોડ છેટે કાર્લીની ગુફા જોવા લાયક છે **સતારા**-સત્તર કોટ, દરવાજા ને બુરજ હતા, તેથી એ નામ પડ્યુ છે શિવાજીના વશની રાજ ધાની હતી **મહાબળેશ્વર**-સહ્યાદ્રિપર હવાખાવાનુ સ્થળ છે વહાર સ્ટેશનથી ૪૦ માઇલ દૂર છે પુનેથી પગ રસ્તે મોટરમા જવાય છે. ઉનાળામા ગવર્નર સાહેબ અહી રહે છે

શોલાપુર-દેશી લુગડા અને જુવાર વખણાય છે. કાતવાની તથા વણવાની મીલો છે **બાર્સી**-કપાસ ને તેલીબીઆના વેપારનુ મથક છે એ આ જીલાની બહારની હદમા છે **પંઢરપુર**-ભીમા નદીપર જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે એમા વિઠ્ઠલનાથજીનુ દહેરુ છ તપખીર, અગ-રબત્તી, કંકુ ને ફાળીઆ વખણાય છે **ફલટણ**-પત્થરની કોરેલી મૂર્તિઓ વખણાય છે **યેવલા** નાશક જિલ્લામા છે હાથના વણાટનુ કાપડ વખણાય છે **પીપળનેર**-પશ્ચિમ ખાનદેશ જિલ્લામા છે અહીં વરસાદ બહુ પડે છ **પંચગની**-મહાબળેશ્વર પાસે હવા ખાવાનુ સ્થળ છ

પ્ર ૧૧૮] મધ્ય વિભાગના, કયા કયા તાલુકા જીલ્લાની બહાર છે ?

જ ૧૧૮] શોલાપુર જિલ્લાનો બાર્સી તાલુકો તથા અહમદનગર જિલ્લાનો જામખેડ તાલુકા.

સ ૧૧૯] દક્ષિણ વિભાગના જિલ્લા તેના મુખ્ય શહેર તથા દેશી ગજ્યો લખો

જ ૧૧૯]

દક્ષિણ વિભાગ.

જિલ્લા.	મુખ્ય શહેરો.
૧. વિજાપુર જિલ્લો	**વિજાપુર**, તાલીકોટ કલાદગી બાગલકોટ
૨. બેલગામ જિલ્લો	**બેલગામ**, ગોકાક, અથણી
૩. ધારવાડ જિલ્લો	**ધારવાડ**, હુબળી, ગદગ
૪. કાનડા જિલ્લો	**કારવાર**, કુમટા, હોનાવર, ગોકર્ણ
૫. રત્નાગિરિ જિલ્લો	**રત્નાગિરિ**, માલવણ, વેંગુર્લા
૬. કોલાબા જિલ્લો	**અલીબાગ**, ઉરણ, મહાડ, માથેરાન, ચેઉલ

ટીપ -વિજાપુર જિલ્લાને પહેલા કલાદગી જિલ્લો કહેતા હતા

દેશીરાજ્યો.	મુખ્ય રાજ્યો.
૧. કોલ્હાપુર સંસ્થાન	કોલ્હાપુર
૨. દક્ષિણ મરાઠા જાગીર	(૧) સાગલી, (૨) મીરજ વડી શાખા (૩) મીરજ નાની શાખા, (૪) કુરૂદવાડ વડી શાખા, (૫) કુરૂદવાડ નાની શાખા, (૬) જમખંડી, (૭) મુધોળ, (૮) રામદુર્ગ

૩. જત અને ડફળાપુર સંસ્થાન	જત, ડફળાપુર
૪. સાવનુર સંસ્થાન.	સાવનુર
૫. સાવંતવાડી સંસ્થાન.	સાવંતવાડી
૬. જંજીરા સંસ્થાન.	જંજીરા

સ ૧૨૦] દક્ષિણ વિભાગની રેલ્વે, પર્વત, નદી, બંદર, ધોધ, ઉના પાણીના ઝરા, જંગલો, વસ્તી, ભાષા, પેદાશ, હુન્નર, ખનીજ, નિકાસ, હવા ખાવાના સ્થળ ને જાત્રાના ઠેકાણા લખો

જ ૧૨૦] **રેલ્વે**-વેસ્ટ ઇંડિઆ પોર્ટુગીઝ રેલ્વે લોંઢાથી માર્મ ગોવા સુધી જાય છે **પર્વત**-સહ્યાદ્રિ એ ઉત્તર દક્ષિણ આવેલો છે તેથી દક્ષિણ વિભાગના પૂર્વ પશ્ચિમ એમ બે ભાગ થાય છે **નદીઓ**-ભીમા, કૃષ્ણા, ઘટપ્રભા, મલપ્રભા, તુંગભદ્રા, શિગવતી **બંદરો**-અલીબાગ, રત્નાગિરિ, માલવણ, વેંગુર્લા, કારવાર, અંકોલ, કુમટા ને હોનાવર **ધોધ**-ઘટપ્રભાનો ને ગેરસોપાનો **ઉના પાણીના ઝરા**-દાપોલી, ખેડ, સંગમેશ્વર ને રાજાપુર એ રત્નાગિરિ જિલ્લામાછે **જંગલો**-કોલાબા, રત્નાગિરિ ને બેલગામ જિલ્લાનુ. **વસ્તી**-૫૦૩૧૦૦૦ માણુસની છે **ભાષા**-મરાઠીને કાનડી **પેદાશ**-ડાગર, નાળિએર, સોપારી, કકોળ, જુવાર, બાજરી, ઘઉં, કપાસ, તેલીબીઆ, એલચી **હુન્નર**-કાથાના દોરડા વણવાનો, સાદડી ગુંથવાનો, કાચની બંગડી બનાવવાનો, દેશી કાપડ વણવાનો તથા તેલ કાઢવાનો **ખનીજ**-સોનું, રૂપું, લોઢુ, તાંબું. **નિકાસ**-ચોખા, રૂ, સાગ, નાળિએર, કોપરેલ, મીઠુ, સુખડ

હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-માથેરાન **જાત્રાનાં ઠેકાણાં**-ગોકર્ણ

મ ૧૨૧] દક્ષિણ વિભાગના મુખ્ય શહેરો પ્રખ્યાતી સાથે લખો

જ ૧૨૧] **વિજાપુર**-મુસલમાનની રાજધાનીનુ શહેર હતુ રોજો જોવા લાયક છે આ રોજાનો ઘુમટ પૃથ્વીપર મોટામા મોટો છે **તાલીકોટ**-ઐતિહાસિક શહેર છે અહિઆ દક્ષિણના મુસલમાન પાદશાહે વિજયનગરના હિંદુ રાજાને હરાવ્યો હતો **બેલગામ**-એનુ નામ વેણુગ્રામ છે કારણ કે અહીં વેણુ=વાસ બહુ થાય છે દક્ષિણ વિભાગની રાજધાનીનુ શહેર છે તેથી એમા કમિશનર રહે છે એમા લશ્કરની છાવણી છે **ગોકાક**-રમકડા વખણાય છે અહીંથી ઘટપ્રભાનો જોવા જવાય છે **અથણી**-અહીંથી ધાબળા ને સુરોખાર બહારગામ જાય છે અને ડાગર નાળિએર ને મા ઠલા આવે છે **ધારવાડ** એ શહેરનો કિલ્લો ધાર રાવે બધાવ્યો હતો રૂના વેપારનુ મથક છે **હુબળી**-સુતરાઉ ને રેશમી કાપડ, તાબાના વાસણ, અનાજ અને મીઠાના વેપારનુ મથક છે **કારવાર** ઠલાકામા ત્રીજા નબરનુ બદર છે **હોનાવર**-એ બદર છે અહીંથી ગેરસપ્પાનો ધોધ જોવા જવાય છે **ગોકર્ણ**-જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે શિવે રામને જે બાણ આપ્યુ હતુ તે આ દહેરામા છે **રત્નાગિરિ**-બદર છે **માલવણ**-એ બદર છે આ બદરમાના એક બેટપર સિંહદુર્ગ નામનો એક મોટો કિલ્લો હતો, તેમા દરીઆમા લૂટ કરનારા (ચાચીઆ) રહેતા હતા. **વેંગુર્લા**-બદર છે અહીં કાજુ બહુ થાય છે.

બેલગામનો બધો માલ આ બંદરેથી બહારગામ જાય છે **અલીબાગ**-અલી મુસલમાને ઘણા કુવા બંધાવી આપેલા તે પરથી એ નામ પડયું એ બંદર છે **ઉરણ**-અહીં દારૂ ગાળવાની ભઠ્ઠીઓ છે **મહાડ**-બૌદ્ધ લોકોની જોવા લાયક ગુફા અહીંથી થોડે દૂર છે **માથેરાન**-સહ્યાદ્રિમા હવા ખાવાનું સ્થળ છે નેરળ સ્ટેશનથી રેલવે રસ્તે જવાય છે **ચેઉલ**-એનું નામ ચંપાવતી અને રેવતી ક્ષેત્ર છે. અહીના ચેવલી પાન ગુજરાતમા આવે છે અહીં રેશમી કાપડ બને છે **કોલ્હાપુર** શિવાજીના વંશની શાખાનું રાજ્ય છે પોલિટિકલ એજંટ અહીં રહે છે **મીરજ**-એમા સારંગી ને તંબુરા સારા બને છે **શીરહટ્ટી**-સાંગલી સંસ્થાનનું ગામ ધારવાડ જિલ્લામા તુંગભદ્રાને કાંઠે છે **સાવનુર**-મુસલમાની સંસ્થાન ધારવાડ જિલ્લામા છે એના પોલિટિકલ એજંટ ધારવાડના કલેકટર છે **સાંવતવાડી**-ફોંડ સાવંતે આ શહેર વસાવ્યું હતું એને વાડી પણ કહે છે **જંજીરા**-જાફરબાદના સીધીનું રાજ્ય છે જઝીરા (ટાપુ) પરથી જંજીરા નામ પડ્યું છે એમા સીધીની વસ્તી છે **ગોવા (પાંજિમ)**-પોર્ટુગીઝની રાજધાનીનું શહેર તથા બંદર છે પોર્ટુગીઝનો ગવર્નર જનરલ અહીં રહે છે

સ ૧૨૨] કયા વિભાગમા એલચી, સોપારી, મરી, કાજુ, ને કોકમ થાય છે   જ ૧૨૨] દક્ષિણ વિભાગમા

સ ૧૨૩] દક્ષિણ વિભાગમા કયો પાક વધારે થાય છે ? જ ૧૨૩] ડાંગર.

સ. ૧૦૪] સ્લેટના પત્થર કયાંથી નીકળે છે? જ. બેલગામ જિલ્લામાંથી

સ. ૧૦૫] કીમતી ખનીજો કયા જિલ્લામાંથી નીકળે છે? જ. ધારવાડ

સ. ૧૦૬] સાંગલી સંસ્થાનનું મંગળવેઢા, અને શીરહટ્ટી કયાં છે?

જ. ૧૦૬] મંગળવેઢા શોલાપુરની દક્ષિણ અને શીરહટ્ટી ધારવાડ જિલ્લામાં છે

સ. ૧૦૭] શિવાજીના વંશજોનું રાજ્ય હાલમાં કયાં છે?

જ. ૧૦૭] કોલ્હાપુરમાં

પરચુરણ પ્રશ્નોત્તર.

સ. ૧૦૮] કયા કયા જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજંટ છે ને તેમના તાબામાં કયા કયા રાજ્યો છે? જ. ૧૦૮]

જિલ્લાના કલેકટર	પોલિટિકલ એજંટ	જિલ્લાના કલેકટર	પોલિટિકલ એજંટ
સુરત	સુરત એજન્સિ	સતારા	ઔંધ ને ફલટણ.
ખેડા	ખંભાત સંસ્થાન	શોલાપુર	અક્કલકોટ સંસ્થાન
પંચમહાલ	રેવાકાંઠા એજન્સિ	વિજાપુર	જત ને ડફળાપુર
થાણા	જવાર સંસ્થા	ધારવાડ	સાવનુર સંસ્થાન
સક્કર	ખૈરપુર સંસ્થાન	કોલાબા	જંજીરા
પશ્ચિમ ખાનદેશ	મહેવાસીપરગણા	કોલ્હાપુરના પોલિટિકલ	
નાશક	સુરગણાનો મુલક	એજંટ–દક્ષિણ મરાઠા જાગીરના	
પુના	ભોર સંસ્થાન	પોલિટિકલ એજંટ છે.	

સ ૧૨૯] ખાસ પોલિટિકલ એજન્ટો કયા કયા છે ?

જ ૧૨૯] પાલણપુર એજન્શિ, મહીકાંઠા એજન્સિ, ઝાલાવાડ પ્રાંત, ગોહિલવાડ પ્રાંત, મોરબી પ્રાંત, હાલાર પ્રાંત, કચ્છ પ્રાંત, અને કોલ્હાપુર સંસ્થાનમા

સાવંતવાડીમા પોલિટિકલ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ છે

સ ૧૩૦] સિંધ વિભાગના કયા જિલ્લામા ડેપ્યુટી કમિશનર છે ?

જ ૧૩૦] સિંધનો ઉપલો સરહદનો મુલક, અને થરપારકર જિલ્લો

સ ૧૩૧] સાવંતવાડીને વાડી શા કારણથી કહેતા હશે ?

જ ૧૩૧] એમા વાડીના જેવા ફળો જેવા કે નાળિએર સોપારી, કેરી, કેળા, લીબુ, કાજુ, ફણસ, અને કોકમ થાય છે માટે.

સ ૧૩૨] ખીણ, ઉચ્ચ પ્રદેશ, ઘાટ, એજન્સિ, જંકશન, બારૂ, ગોદી, ટનલની વ્યાખ્યા આપો

જ ૧૩૨] **ખીણ**-બે પહાડ વચ્ચેની નિચાણ જગા **ઉચ્ચ પ્રદેશ**-પહાડો પર આવેલો પ્રદેશ **ઘાટ**-પર્વતમાથી જવા આવવાનો રસ્તો **એજન્સિ**-નાના દેશી રાજ્યનો જથ્થો **જંકશન**-જ્યાં આગગાડીના રસ્તા મળે છે તે જગા **બારૂ**-વહાણો સહીસલામત રહી શકે એવો પાણીનો ભાગ **ગોદી**-આગબોટમાથી માલ ચઢાવવા ઉતારવા માટે બાગમા જે બાંધકામ કરેલુ તે **ટનલ**-પહાડ કે જમીનની અંદર થઈને જવાય તેવો કોરીને બનાવેલો રસ્તો

સ ૧૩૩] ખાલસા એટલે શુ ?

જ ૧૩૩] અંગ્રેજ સરકારની સંપૂર્ણ માલકીનો મુલક

સ ૧૩૪] દેશની આબાદીનો આધાર શાના ઉપર રહેલો છે ?

જ ૧૩૪] ખેતી, ખનીજ, હુન્નર ને વેપાર

સ ૧૩૫] અંગ્રેજ સરકારનું પોતાનું રાજ મુંબઈ ઇલાકામાં ક્યાં ક્યાં છે?

જ ૧૩૫] બધા જિલ્લાઓમાં, અને મુંબઈ બેટમાં

સ ૧૩૬] જિલ્લાઓ અને મુંબઈ બેટ સિવાય ઇલાકાની બાહાર ગવર્નર સાહેબની સત્તા ક્યાં ક્યાં છે?

જ ૧૩૬] અરબસ્તાનમાં એડન, પેરિમ ને સોકોટ્રા

સ ૧૩૭] ઇલાકામાં મીઠું ક્યાં ક્યાં પકવવામાં આવે છે?

જ ૧૩૭] કાઠિઆવાડમાં હડીયાણા ભાવનગર તાબાનાં ગામો, ખારાઘોડા ધારાસણા વસઈ ભાઈંદર, માહુગા તથા કોલાબા જિલ્લામાં

સ ૧૩૮] ચરોતર, કાનમ, બારાં, ભાલ, મેવાસ, લાટ અને નળકાંઠો ક્યાં આવ્યા?

જ ૧૩૮] **ચરોતર**-ખેડા જિલ્લાનો મધ્યભાગ **કાનમ**-ભરુચ જિલ્લાનો પૂર્વભાગ **બારાં**-ભરુચ જિલ્લાનો પશ્ચિમ ભાગ **ભાલ**-ધોળકા તથા ધંધુકા તાલુકાનો અને કાઠિઆવાડનો કેટલોક ભાગ **મેવાસ**-મહી નદીની આસપાસનો મુલક **લાટ**-મહી અને નર્મદા વચ્ચેનો મુલક **નળકાંઠો**-નળ સરોવરની આસપાસનો ભાગ

સ ૧૩૯] મુંબઈ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમાં તથા છેક દક્ષિણમાં ક્યા વિભાગ આવ્યા?

જ ૧૩૯] ઉત્તરમાં સિંધ વિભાગ. દક્ષિણમાં દક્ષિણ વિભાગ.

સ ૧૪૦] ક્યા વિભાગમાં મુસલમાનની વસ્તી વધારે છે?

જ ૧૪૦] સિંધ વિભાગમાં.

સ. ૧૪૧] ઉત્તર વિભાગ ને સિંધ વિભાગનો મુકાબલો કરો.

જ ૧૪૧] ઉત્તર વિભાગ.	સિંધ વિભાગ
૧ ૧ ગણો	સાડા ત્રણ ગણો
૨ પશ્ચિમમા અરબી સમુદ્ર	પશ્ચિમમા હાલા પર્વત
૩ વરસાદ વધારે ને તાપ ઓછો	વરસાદ ઓછો ને તાપ વધારે
૪ હવા ભેજવાળી	હવા ગરમ
૫ ઇમારતી લાકડું થાય છે	ઇમારતી લાકડુ થતું નથી
૬ ગુજરાતી ભાષા	સિંધી ને બલુચી ભાષા
૭ હિંદુની વસ્તી વધારે	મુસલમાનની વસ્તી વધારે
૮ વસ્તી વધારે	વસ્તી ઓછી
૯. પૂર્વ ભાગમા ડુંગરો	પૂર્વ ભાગમા રણ
૧૦ ઢાળ પશ્ચિમનો	ઢાળ દક્ષિણનો
૧૧ ઘરોપર નળીઆ	ઘરો પર ધાબા

સ ૧૪૨] થાણા જિલ્લો ઉત્તર વિભાગના બીજા જિલ્લાઓથી કઇ કઇ બાબતમા જુદો પડે છે.

જ ૧૪૨] (૧) ગુજરાતમા ગુજરાતી ભાષા બોલાય છે ત્યારે થાણામા મરાઠી ભાષા બોલાય છે (૨) ગુજરાતના બ્રાહ્મણો ઔદિચ્ય કહેવાય છે, ત્યારે થાણાના બ્રાહ્મણો ચિત્તપાવન (કોંકણસ્થ) કહેવાય છે (૩) ગુજરાતના જિલ્લાઓ કરતા થાણા જિલ્લામા ડાંગરનો પાક વધુ થાય છે. અને વરસાદ વધુ પડે છે

સ. ૧૪૩] ગુજરાતના કયા કયા જંક્શનોથી કયા કયા જવાય છે?

જ. ૧૪૩] ૧. **બીલીમોરાથી** કાલાઅંબા. ૨ **સુરતથી** અમલનેર ૩ **કોસંબાથી** ઝંખવાવ ૪. **અંકલેશ્વરથી** નાંદોદ. ૫ **ભરૂચથી** જંબુસર. ૬. **મીઆગામથી** ડભોઈ.

૭ **ડભોઇથી** છોટાઉદેપુર ૮ ડભોઇથી ચાદોદ ૯ **વિશ્વામિત્રીથી** જંબુસર ૧૦ વિશ્વામિત્રાથી ડભોઇ. ૧૧ **વડોદરાથી** ગોધરા ૧૨, **ગોધરાથી** લુણાવાડા. ૧૩ ગોધરાથી દાહોદ ૧૪ **આણંદથી** પેટલાદ ૧૫. **પેટલાદથી** ખંભાત ૧૬ આણંદથી ગોધરા ૧૭ આણંદથી નડિઆદ ૧૮ **નડિઆદથી** કપડવંજ ૧૯ નડિઆદથી અમદાવાદ ૨૦ **અમદાવાદથી** ધોળકા ૨૧ અમદાવાદથી ખેડબ્રહ્મા ૨૨ અમદાવાદથી મહેસાણા ૨૩ **મહેસાણાથી** બેચરાજી ૨૪ મહેસાણાથી પાટણ ૨૫ મહેસાણાથી પાલણપુર ૨૬ **પાલણપુરથી** ડીસા ૨૭ પાલણપુરથી આબુરોડ ૨૮ અમદાવાદથી વીરમગામ. ૨૯ **વીરમગામથી** ખારાઘોડા ૩૦ વીરમગામથી વઢવાણ ૩૧ **વઢવાણથી** ધ્રાગધ્રા ૩૨ વઢવાણથી ધોળા. ૩૩ **ધોળાથી** ભાવનગર ૩૪ ધોળાથી જેતલસર ૩૫ **જેતલસરથી** વેરાવળ ૩૬ જેતલસરથી પોરબંદર. ૩૭ જેતલસરથી રાજકોટ ૩૮ **રાજકોટથી** જામનગર ૩૯ રાજકોટથી વાંકાનેર ૪૦ **વાંકાનેરથી** મોરબી ૪૧ વાંકાનેરથી વઢવાણ

પરીક્ષામાં આવેલા પ્રશ્નો

સ. ૧] ભૂશિર, અખાત, નદીનુ મૂળ, ડેલ્ટા, ખીણુ, ટનલ, ઘાટ, બદર અને બેટ એટલે શુ તે સમજાવો

સ. ૨] તમે જે જિલ્લામા રહેતા હો, તે જિલ્લાની સીમા, તાલુકા મુખ્ય નદી તથા તેના પરના મોટા ગામ લખો

સ ૩] ગુજરાત પ્રાતમા આવેલા દેશી રાજ્યો ગણાવો

સ ૪] ખેડા જિલ્લાના તાલુકા, ભરૂચ જિલ્લાની નદી અને સુરત જિલ્લાના હવા ખાવાના ઠેકાણા લખો

સ ૫] તમારા જિલ્લાની ખેતીની તથા ખનીજ પેદાશ અને નિકાસ લખો

સ ૬] નહેર એટલે શુ? તે શા કામમા આવે છે? તમારા ઇલાકામા ક્યા ક્યા નહેરો આવેલી છે

સ ૭] નીચેની જગાઓ શુ છે? ક્યા છે? અને શા માટે પ્રખ્યાત છે? તુળશીશ્યામ, ખભાત, હુબલી, ત્ર્યબક, ભુજ, ગેરસોપા, વિજાપુર, ઉમરકોટ, દ્વારકા, શેત્રુંજો, સિધુ, બેલગામ, અહમદનગર, સહ્યાદ્રિ, બોરઘાટ, મહાબળેશ્વર, વસઈ

સ ૮] મુબઈ ઇલાકાની મુખ્ય નદીઓ લખો તેઓ ક્યાથી નીકળી કોને મળે છે, અને તે પર જે મોટા શહેરો હોય તે લખો

સ ૯] ગુજરાતના બદરો દક્ષિણથી શરૂ કરી અનુક્રમે લખો

સ ૧૦] નર્મદા, તાપી, ભીમા, સરસ્વતી ને ગોદાવરી નદી પરના જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૧૧] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લા, એજન્સિ તથા સસ્થાન તેના મુખ્ય શહેરો સહીત લખો.

સ ૧૨] મુંબાઈ ઇલાકાના કના વેપારના ને લશ્કરની છાવણીના મથક ગણાવો

સ ૧૩] માડવી, ઇદ્રાબાદ, ગનાગિરિ, પીંપળનેર મેથેરાન, ગોકર્ણ, દેવલાલી, વડોદરા, રાજકોટ, સોમનાથપાટણ, વડનાલ, ભાડભુત, આબુ, કપડવંજ, ખડકી, દેવલાલી, સાગલી, પંઢરપુર, શિરાવતી, ચાંદવડ, મહી એ શું છે? ક્યાં છે? ને શાને માટે પ્રખ્યાત છે?

સ ૧૪] મુંબઈ ઇલાકાના રાજકીય ભાગ, અધિકારી તથા રાજધાની લખો

સ ૧૫] કુદરતી ભાગો શા ઉપરથી પડે છે? મુંબઈ ઇલાકાના કુદરતી ભાગ ગણાવો

સ ૧૬] બંગાળાના અખાતને મળનારી તથા પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહેનારી નદીઓ લખો

સ ૧૭] ડાંગર, તમાકુ, મીઠું, મકાઈ, નાળિએર મહુડા, ઘઉં તથા કપાસ મુંબાઈ ઇલાકામાં ક્યાં ક્યાં થાય છે

સ ૧૮] મુંબાઇ ઇલાકામાથી દેશાવર જતી તથા પરદેશથી આવતી પાંચ પાંચ મુખ્ય વેપારની જણસો લખો

સ ૧૯] એક વહાણ કરાચીથી કિનારે કિનારે કારવાર જાય છે, તો રસ્તામાં જે જે બંદરો, નદીના મુખો તથા બેટ આવે તે અનુક્રમે લખો

સ ૨૦] ઇલાકામાં વસ્તી વધારે છે છતાં મોટાં શહેરો થોડાં હોવાનું કારણ શું?

સ. ૨૧] કાઠિઆવાડની તથા કોંકણની નદીઓ નાની કેમ છે તે સમજાવો.

સ ૨૨] મુબઈ ઇલાકામા એવો કયો વિભાગ છે કે જ્યા ખેતી બીલકુલ થતી નથી ?

સ ૨૩] દેશની આબાદીનો આધાર કઈ કઈ બાબત પર છે ?

સ ૨૪] ખાલસા મુલક એટલે શુ ? સસ્થાન એટલે શુ ?

સ ૨૫] નીચની જગાઓ નકશામા બતાવો ને શાને માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો અહમદનગર, યેઉલ, વસઈ, ભુસાવળ, કપડવંજ, ગોવા, વલસાડ, શિરાવતી, એવાન, ડીસા, ગોધરા, મહાબળેશ્વર, વાદગ ગદડા, હોનાવર, દીવ, ભાવનગર, ઇડર, સુરત, નદરબાર, પાલિતાણા, રાજકોટ, જેકોબાબાદ, એડન, બેલગામ, પુના, શોલાપુર, જુનાગઢ, ચાપાનેર, નાશક, બનાસ, સાષ્ટી, પેરિમ, કેપરામાસ, વેગુર્લા, ઉરણ, લાનોલી, ગોકર્ણ, હુબળી, માડાદ્રા, થળઘાટ, ઇગતપુરી, મનમાડ, ધોડ, લોટા

સ ૨૬] સિધ કરતા ગુજરાતમા નદીઓ વધારે છે તેના કારણ સમજાવો

સ ૨૭] કરાચીથી આગગાડીમા મુબઈ જતા કયા કયા મોટા સ્ટેશનો આવશે ?

સ ૨૮] ઇલાકાનો રાજવહીવટ સમજાવો

સ ૨૯] કયા કયા જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજંટ છે ?

સ ૩૦] ઇલાકામા આવેલા મુસલમાની રાજ્ય તથા જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૩૧] મુબઈ ઇલાકામા ખાસ જોવા લાયક જગાઓ ગણાવો

સ ૩૨] મુબઇ ઇલાકાના નકશાના ખોખામા નીચેની જગાઓ પૂરો નવસારી, ખંભાત, ધધુકા, વઢવાણ, વીરમગામ, સુરત,

જાફરાબાદ, ખડાં, જળગામ, અથણી, બેલગામ, પુના, કરાંચી, અમદાવાદ, માઉ (રાસમુગરી), વડોદરા, ભુજ, માંડવી, રત્નાગિરિ, કારવાર, ગજેન્દ્રગઢ, પાલણપુર, વસઈ, સિદ્ધપુર, હૈદ્રાબાદ, કોલ્હાપુર, વલસાડ, કલ્યાણ, ઇગતપુરી, મનમાડ, લોના, ગોવા, પાન્તેર, ખારાઘોડા, વઢવાણ, દાહોદ, લમુડા, ડાસાદ, નાનડ, નવાનગર, મેરગાન, ડાકોર

સ ૩૩] કાઠિઆવાડના પ્રાંતોના નામ, અધિકારી તથા તેના મુકામ અને દરેક પ્રાંતોમા આવેલા મુખ્ય રાજ્ય લખો

સ ૩૪] મુંબઈથી કરાંચી કયે કયે માર્ગ જઈ શકાય ?

સ ૩૫] ગુજરાતમા આવેલા રેલ્વેના જંક્શન લખો

સ ૩૬] ઇલાકામા વધારેમા વધારે તાપ તથા વરસાદ ક્યા પડે છે ?

સ ૩૭] કોંકણમા વધારે વરસાદ પડવાનુ અને સહ્યાદ્રિની પૂર્વમા ઓછો પડવાનુ કારણ સમજાવો

સ ૩૮] મુંબઈ ઇલાકામા મોટામા મોટો પર્વત, નદી, દેશીરાજ્ય, વિભાગ, બેટ શહેર ને બંદર લખો

સ ૩૯] મધ્ય વિભાગ તથા દક્ષિણ વિભાગના દેશી રાજ્યો લખો.

સ ૪૦] થાણા ને કોલાબા જિલ્લા કઈ કઈ વાતે મળતા છે ?

સ ૪૧] સિંધમા ડેપ્યુટી કમિશનરો કેટલા છે ને તેમના તાબામા કયા કયા જિલ્લા છે ? તમારા ઇલાકામા નોન રેગ્યુલેશન પ્રાંત કયો છે ?

સ ૪૨] નીચેના સ્થળો નકશામા બતાવો તથા નામ પડવાના કારણ લખો ભુજ, જુનાગઢ, ભરૂચ, બેલગામ, કાઠિઆવાડ, સિંધ, જેકોબાબાદ, મેમદાવાદ, અમદાવાદ, અમનગર, અલીબાગ,

સનાગ સુરત, ભાડભુત, બહુધાન, સિદ્ધપુર, જઝીરા, નાનક, દીવ.

સ ૪૩] સિંધ વિભાગના જિલ્લા, ઉત્તર વિભાગની નદી, મધ્ય વિભાગના દેશીરાજ્યો અને દક્ષિણ વિભાગના બંદરો લખો

સ ૪૪] આ મુંબાઈ ઈલાકાની ભતળ રચના અને હવાની લોકો પર શુ અસર થયેલો છે ? આ પાકપર શુ અસર થયેલી છે ?

સ ૪૫] સિંધુ, નર્મદા, તાપી, મહી અને ગોદાવરી નદીની લંબાઈ સંકલથી ભરીને કહો

સ ૪૬] સિંધુ નદી વિષે શુ જાણવા જેવી વાત છે ?

સ ૪૭] મુંબાઈ ઈલાકામા કાપડની મીલો કયા કયા શહેરોમા છે ?

સ ૪૮] કયા વિભાગમાથી કીમતી ધાતુઓ નીકળે છે ?

સ ૪૯] તમારા વિભાગમા કયા કયા જિલ્લા આવ્યા ? અને તેઓ તમારા જિલ્લાથી કઈ દિશામા છે ?

સ ૫૦] કરાચી, જેકોબાબાદ, પુના, બેલગામ, ધુળીઆ, વડાદરા, કોલ્હાપુર, અહમદનગર, રાજકોટ, અમદાવાદ, શોલાપુર, બાર્સી, ગોધરા, રત્નાગિરિ, મુબાઈ, ભુસાવળ, મહાબળેશ્વર, હુબલી એ સુરતથી કઈ દિશામા છે ?

સ ૫૧] સુરત કરતા અમદાવાદમા તાપ વધારે પડવાનુ કારણ શુ ?

સ ૫૨] દક્ષિણ વિભાગમા તથા સિંધ વિભાગમા મુસલમાની રાજ્ય કયુ છે ?

સ ૫૩] ડીસા ને રાધનપુર એ બેમા કયુ શહેર ઉંચી જગાપર છે ? અને તે તમે શા આધારે કહો છો

સ. ૫૪] મુંબઈ ઈલાકામા મુખ્ય અધિકારીઓ કયા કયા છે ? તમારા પ્રાતમા મુખ્ય અમલદારો તથા તેમના કામ લખો.

સ ૫૫] મુંબઇ ઇલાકાના કયા ભાગમાં વસ્તી સૌથી વધારે છે ? અને એ ઉપરથી તમે શું અનુમાન કરો છો

સ ૫૬] કાંઠાના લોકોનો મુખ્ય ધંધો શો છે ?

સ ૫૭] કયો વિભાગ દરીઆ પાસ નથી ?

સ ૫૮] નીચેની જગાઓ શા માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો પુના, વડોદરા, રાધનપુર, વડતાલ, હુબલી, ધુળીઆ, કરાચી, દ્વારકા, બેલગામ, પંઢરપુર, આબુ, કલ્યાણ, ધારવાડ

સ ૫૯] નદી અને અખાત નકશામાં ક્યાંથી બતાવવાનું શરૂ કરશો ?

સ ૬૦] મહાબળેશ્વર જવું હોય તો કયે સ્ટેશન ઉતરવું ? માથેરાન જવું હોય તો કયા સ્ટેશને ઉતરવું ?

સ ૬૧] મુંબઇ સરકાર કોને કહે છે ? તમારા જિલ્લા કલેક્ટરનું નામ શું ?

સ ૬૨] ઉત્તર વિભાગ ને ગુજરાત પ્રાંતનો તફાવત લખો

સ. ૬૩] સિંધના કયા ભાગની હવા રોગિષ્ટ છે ?

સ. ૬૪] ઉત્તર વિભાગના કયા ભાગની હવા રોગિષ્ટ છે ?

સ ૬૫] ઉત્તર વિભાગના જિલ્લાઓથી થાણા જિલ્લો કંઇ કંઇ બાબતમાં જુદો પડે છે?

સ ૬૬] સિંધમાં વરસાદ ઓછો પડે છે છતાં પાક સારો થવાનાં કારણ લખો

સ ૬૭] કંથકોટ, પાટણ, અમદાવાદ, ચાંપાનેર, ધોળકા, પાવાગઢ, જુનાગઢ વીરમગામ, ધંધુકા, ખેડા, સોમનાથ પાટણ, દ્વારકા, સિદ્ધપુર, મલાવ એ ઇતિહાસમાં શાને માટે પ્રખ્યાત છે ?

સ ૬૮] अ દરીઆ કિનારે આવેલા જિલ્લા ગણાવો ब દરીઆ કિનારે શાનો પાક વધારે થાય ?

સ ૬૯] મુંબઈ ઇલાકામા આવેલા સ્વતંત્ર રાજ્ય લખો

સ ૭૦] સાપની વસ્તી કયા કયા જિલ્લામા વધારે છે ?

સ ૭૧] ઉત્તર વિભાગનો અને સિંધ વિભાગનો મુકાબલો કરો

સ ૭૨] કયા ક્યા જિલ્લાના કલેકટરો પોલિટિકલ એજંટ નથી ?

સ ૭૩] મુંબઈ ઇલાકામા આવેલા દેશી રાજ્યો વિભાગવાર લખો

સ. ૭૪] કઈ કઈ એજન્સિઓમા ખાસ પોલિટિકલ એજંટો છે ?

સ ૭૫] મુંબઈ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમા કયુ શહેર છે ને તેને વિષે જાણવા લાયક શુ છે ?

સ ૭૬] ઇલાકામાની ચમત્કારી જગાઓ લખો

સ ૭૭] નર્મદા કિનારે ગાયકવાડી રાજ્યમા કયુ જાત્રાનુ ઠેકાણુ છે ?

સ ૭૮] ગાયકવાડી રાજ્યના જાત્રાના ઠેકાણા લખો

સ ૭૯] મેંગેનીઝ, સોનુ, આરસ, અકીક, પથરા, મીઠુ મુંબઈ ઇલાકામા કયા ક્યા નીકળે છે ?

સ ૮૦] ઉત્તર વિભાગમા થોડી વસ્તીવાળો કયો જિલ્લો છે ?

સ ૮૧] મુંબઈથી સુરત, અમદાવાદ, કરાચી, ભુસાવળ, રાજકોટ, જેકોબાબાદ, પુના, શોલાપુર, ધારવાડ, અહમદનગર, કઈ દિશામા છે ને કેટલા માઈલ દૂર છે તે આશરે કહો અને સ્કેલથી ભરીને ખાતરી કરી આપો

સ ૮૨] મુંબઈ ઇલાકાની છેક ઉત્તરમા તથા દક્ષિણમા કયા જિલ્લા છે ?

સ ૮૩] નીચની જગાઓ ક્યાં છે ? શું છે ? શાને માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો અને નકશામાં બતાવો અમદાવાદ, અહમદનગર, અથણી, અલીબાગ, અમલનેર, અકોલા, અંકલેશ્વર, અજિન્ટા, આબુ, આરામર, ઇગતપુરી, ઉમરવાડા, ઉમરકોટ, કચ્છ, કલ્યાણ, કલાદગી, કરાચી, કપડવંજ, કાઠિઆવાડ, કારવાર, કુમટા, કોકણ, કોલાબા, કોલ્હાપુર, કૃષ્ણા, ખડકી, ખેડા, ખેરપુર, ગીરનાર, ગીર, ગેરસપ્પા, ગોકાક, ગોકર્ણ, ગોદાવરી, ગોવા, ગોડળ, ઘટપ્રભા, ઘોરપુરી, ચાંદોદ, છોટાઉદેપુર, જવાર, જમખંડી, જળગામ, જગતપોઇંટ જામનગર, જાફરાબાદ, જુનાગઢ, જેકબાબાદ, ઝાલોદ, ઠઠ્ઠા, ડીસા, ડાંગ, તાપી, તાલીકોટ, તુગભદ્રા, થરપારકર થળઘાટ થાણા, દમણ, દાહોદ, દાપોલી, દીવ દેવલાલી, દ્વારકા, ધરમપુર ધારવાડ, ધુળીઆ, ધોળેરા, ધોળકા, ધોડ, નવસારી, નડિઆદ, નવાનગર, નર્મદા, નવીબંદર, નદરબાર, નાસિક પશ્ચિમઘાટ, પાટણ, પાલણપુર, પાવાગઢ, પાલિતાણા, પોરબંદર, પંઢરપુર, પ્રભાસપાટણ બનાસ, બદુંઆન, બાલાચડી, બાર્સી, બેલગામ, બોરઘાટ, બાગલકોટ, ભરૂચ, ભાદર, ભાવનગર, ભીમા, ભુસાવળ, ભુજ, મહાબળેશ્વર, મનમાડ મહી, માલવણ, મેથેરાન, મેમદાવાદ, માંડવી, મુંબઈ, મોરબી, રત્નાગિરિ, રાજકોટ, રાધનપુર, રાજાપુર, લોણાપુર, લોહા લુણાવાડા વસઈ, વલસાડ, વડતાલ, વડોદરા, વેરાવળ, વિજાપુર વીરમગામ, વેંગુર્લા, વાદરા, શાહબંદર, શિકારપુર, શિરાવતી, શુક્લતીર્થ, શેત્રુંજા, શોલાપુર, સતારા, સરસ્વતી, સંગમેશ્વર, સક્કર, સહ્યાદ્રિ, સાવનુર, સાતપુડા, સાબરમતી, સાષ્ટી, સિન્નર, સિદ્ધપુર, સુરત, સિંધ, સિંધુ, સોમનાથપાટણ, હાલા, હુબલી, હૈદ્રાબાદ, હોનાવર

